

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice
Methodum compendiariam reformationis Ecclesiasticæ à Concilio
Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Pars I. De Theologia Polemica in Communi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48233)

TRACTATUS III.
 INSTITUTIONES
 THEOLOGIAE POLE-
 MICAE COMPLECTENS.

Prooemium.

ETiam hujus Theologiae notitiam non parum Sacerdotibus Animarum curam gerentibus necessariam esse, ex iis, quae in sequenti prima parte dicentur, abunde patebit. Quia vero studium hoc per se nimis amplum est, si quis omnes Haereses, omnesque Haesiarcharum doctrinas, & objectiones, modisque refutandi discere vellet, ideo ut saltem generaliora quaedam principia modique communiores doctrinam Apostolicam & Catholicam defendendi sciantur, eosdem hoc Tractatu breviter complecti placuit, qui proinde in quatuor partes dividetur, quarum prima de Theologia Polemica in communi. Secunda de Theologia Polemica offensiva. Tertia de Theologia Polemica defensiva. Quarta de mediis ad hanc Scientiam recte addiscendam conducentibus tractabit.

PARS I.
 DE THEOLOGIA POLEMICA
 IN COMMUNI.

Tria capita Pars haec complectetur. Primum de Definitione

tionem & objecto Theologiæ Polemicæ; alterum de Divisione ejusdem: postremum de necessitate, utilitate, dignitate & lauditate illius ager.

CAPUT I.

DE DEFINITIONE ET OBJECTO
THEOLOGICÆ POLEMICÆ.

I. **D**efinitionem Theologiæ Polemicæ quod attinet sic rectè definiiri videtur posse: *Est scièntia, qua Catholicas doctrinas à variis Sectis oppugnari solitas roboret & contra earundem Sectarum errores & obiectiones sollicitè defendimus.*

II. Ex qua definitione patet, objectum materiale maximum esse partim Catholicas doctrinas, partim Sectarum contrarias, quarum quatuor præcipuè à P. Petro Canisio in Catechismo & aliis númerantur, videlicet *Ethnicæ, Judaica, quæ DEVM quidem, non tamen Christum prædicant; Mahometica, quæ quidem DEVM & Christum credunt, tamen hunc Deitati unitum, ac Mundi Redemptorem potius seductorem fuisse affirmat; Hæretica, quæ quidem DEVM existere, & Christum sua morte & sanguine hæretici generis redemisse fatetur, varias tamen utrique falsitates agit.* Objectum verò materiale remotum esse doctrinas particulares, quas tum Religio Catholica, tum quadræ secta profitentur. Objectum denique formale esse propugnationem earundem doctrinarum; per hæc velut propriam rationem formalem differt Theologia Polemica ab aliis Theologiis, quia licet v. g. Theologia naturalis sibi assumant, non tamen eas sub hac formalitate præparationis contra contrarias sectas tractant. Unde si nulla hæresis aut alia Secta A catholica exorta fuisset, illa Theologia minus suum finem obtinuisset, non tamen per hæc Theologia Polemica exstitisset.

CAPUT II.
DE DIVISIONE THEOLOGIAE
POLEMICAE.

I. Quemadmodum quivis Miles aut Propugnator aliqujus loci duplici modo gerere se potest, *offensive* nempe, id est, ita ut ipse Hostem prior invadat: & *defensive*, id est, ita ut ipse prius oppugnationem sui ab Hoste expectet, & tunc se ejus conatibus, armisque fortiter opponat; ita idipsum etiam in Theologia Polemica videre est, quae proinde & ipsa rectè in Offensivam & Defensivam dividitur, quarum prior claritate & efficacia suorum argumentorum, quibus doctrinas Catholicas probat & confirmat, Sectarios expugnare, atque in suam sententiam trahere nititur; posterior verò argumenta à Sectariis pro sua falsa doctrina afferri solita solide refutare consuevit.

II. Utraque verò hæc Polemica Theologia in generalem & particularem subdividi potest. Generalis est, quæ circa errores & Hæreses omnibus aut plerisque Sectariis communes versatur, quales sunt controversiæ de Ecclesia, de Capitale illius, de Judice Controversiarum, & similes. Particularis est, quæ in particularibus Hæresibus refellendis occupatur, unde hæc juxta multitudinem & varietatem errorum in varia iterum membra multipliciter subdividi potest; nam, ut Bellarminus in Præfat. notat, ab ipso Fidei Christianæ exortu novæ singulis ferè sæculis Hæreses, & quidem secundum Ordinem articulorum in Symbolo Apostolico propositorum sunt suscitatae. Hinc primis ducentis annis Gnostici negarunt esse unum DEVM Patrem Omnipotentem. Tertio sæculo Sabelliani secundum articulum impugnarunt, & Christi Divinitatem negarunt; quod idem subsequentibus sæculis Ariani, Nestoriani, Eutychiani, & alii fecerunt, qui partim Naturam, partim Personalitatem Christi, aut certè posteriores articulos de Nativitate, Passione, & Resurrectione illius evertere conati sunt. Inde circa annum 860. Schisma Græcorum exortum est, qui pertinacissimè Spiritum Sanctum à Filio procedere negarunt. Tandem verò ommissa Divinitatis, Humanitatis Christi impugnatione, omnes ferè posterio-

res Hæretici in articulo nono & decimo, qui de Ecclesia
missione Peccatorum tractant, oppugnando totas vires
exercuerunt. Unde Bellarminus in citata præfatione
troverfiarum suarum Tractatum dividit, ut omnes sectas
ætrinæ ad hos articulos stabiliendos referat; hinc gen
præmissio principio de Verbo DEI, mox agere incipit
clesia in genere, & inde ad particulares Ecclesias, mi
rem scilicet, Purgantem, & Triumphantem transg
Quibus omnibus expeditis, ad Sanctorum Commun
id est, Sacramentorum tractationem accedit, & h
tandem ad ea, quæ ad decimum articulum seu rem
peccatorum spectant, puta gratiam, peccata, justific
liberum arbitrium, & merita explicanda progreditur
ipsum ordinem & nunc servare placet, dum circa
titulos à Bellarmino propositos imprimis quidem
tholica Fides doceat, breviter explicabitur; postea
Hæreses circa eundem Articulum vel doctrinam expo
succinctè indicabitur; hæc enim notitia non minimè
Theologiæ Polemicæ, atque adeò ab iis, qui in eadem
instrui cupiant, minimè ignoranda.

§. I.

De Verbo DEI.

I. De hoc sequentia Catholica dogmata
Primam est, Scripturam Sacram, quam in manibus
mus, esse verum Verbum DEI. Fundamentum
regula Fidei debet esse notissima & certissima; talis
esse Scripturam nostram, probatur tum ex veritate
niorum; tum ex incredibili consensu tot virorum, qu
his locis, linguis, temporibus, occasionebus sacra
conscripserunt; tum ex pœnis, quibus DEVS pun
qui Sacram Scripturam vel contemnere, vel ad joco
las abuti sunt ausi; tum ex ipsa Scriptura, quæ dicit
Scripturam divinè esse inspiratam; tum ex mirac
bus DEVS dogmata in Sacris Literis contenta probat
tra quam doctrinam pugnat Hæresis Schwenckfeld
bertinorum, qui Verbum scriptum tanquam litera
dentem respuunt, solòque Spiritu interno contentat

jubent, uti fusè apud Bellarminum l. 1. c. 1. videre est: Fundamentum horum potissimum est, quòd S. Paulus 2. Cor. 3. dicat: *Litera enim occidit, Spiritus autem vivificat*: qui tamen textus non de Spiritu privato, sed de gratia DEI intelligendus est, sine qua gratia litera sola impleri non potest, & occasionem potius transgressionis præbet, atque adeò hoc sensu meritò occidere dicitur.

II. Secundum dogma est, omnes & solos libros, qui de facto in S. Scriptura numerantur, excepto libro tertio & quarto Esdræ, verè Canonicos, id est, pro vero DEI Verbo habendos esse. Fundamentum præcipuum est autoritas Ecclesiæ, sic in Concilio Florentino Laodiceno, Carthagenensi tertio, & novissimè etiam Tridentino Sess. 4. decidentis, uti & Summorum Pontificum; & SS. Patrum omnes & solos hos libros pro Canonicis agnoscentium. Contra quam doctrinam pugnat 1. Hæresis Simonianorum, Basilidianorum, & Marcionitarum omnes libros Veteris Testamenti tanquam à malo Deo dictatos reiicientium. 2. Hæresis aliorum, qui unum duntaxat librum Veteris Testamenti reiiciunt, nempe vel Psalmos, ut Nicolaitæ & Gnostici: Vel librum Job, Ecclesiasticis, & Cantica, ut Lutherus: Vel Prophetiam Baruch, ut Calvinus & Kemnitius: Vel libros Tobia, Judith, Sapientia, Ecclesiastici & Machabæorum, ut Calvinus, Zwinglius, & Lutherus. 3. Hæresis Manichæorum omnes libros Novi Testamenti velut multa falsa continentes reiicientium. 4. Hæresis aliorum, qui aliquas tantum partes Novi Testamenti reiiciunt, videlicet vel Evangelium S. Joannis, ut Alogiani: vel omnia præter Matthæi, ut Ebro: præter Lucæ, ut Marcion: præter Marci, ut Cherinthus: præter Joannis, ut Valentinius: vel Acta Apostolorum, ut Manichæus & Cerdo: vel omnes Pauli epistolas, ut Ebionitæ: vel Epistolam ad Hebræos, ut Arrius, Marcion, & Lutherus: vel epistolas Jacobii, Judæ, secundam Petri, & secundam & tertiam Joannis, iterum Lutherus, Brentius, & Kemnitius: vel Apocalypsin, Marcion, Alogiani, Theodosiani, & Lutherus cum pleque Asseclis, de quibus proin omnibus rectè S. Augustini sententia in lib. de bono persever. c. 11. pronuntiari potest: *Scripturas sic accipiunt, ut suo quodam privilegio, imò sacrilegum quod volunt, sumant: quod nolunt, reiiciant.*

III. Ter-

III. Tertium dogma est, veterem ac vulgatam editionem seu versionem esse verè pro authentica habendam, & potè quæ tot sæculis in Ecclesia viguerit, & communis Christianorum consensu recepta, & novissimè à Concilio Tridantino approbata sit. Contra quam doctrinam inprimis agnat Hæresis Calvinii, Zwinglii, & Anabaptistarum, & versionem pro legitima agnoscentium; deinde Lutherorum solam Lutheri versionem approbantium.

IV. Quartum dogma est, vulgarem (id est, ab Hebraica Latina, & Græca distinctam) versionem non esse in Ecclesiæ usu adhibendam, nec ejus lectionem omnino discrimine concedendam, uti Concilium Tridentinum 22. cap. 8. definitivè. Contra quam doctrinam pugnat Hæresis Lutheranorum, & Calvinistarum omnibus illis permittentium, & publicè etiam in materna lingua usurpantium.

V. Quintum dogma est, Scripturam quoad sententialem non esse tam claram, ut sine explanatione veritates Fidei terminandas. Fundamentum sumitur ex S. Scripturæ variis testimoniis; tum ex consensu SS. Patrum, tum ex difficilibus locis S. Scripturæ: tum ex ipsa plurimorum tam multas Interpretationes adhibentium doctrinæ contraria est Hæresis Lutheranorum, & Calvinistarum tam claram esse contendentium, ut à quolibet intelligi possit.

VI. Sextum dogma est, Scripturæ infallibilitatem præteritæ soli Ecclesiæ, seu Pontifici cum Concilio convenire. Fundamentum est, tum quia Christus S. Petrum Matth. 16. *Tibi dabo claves regni caelorum. Et quicquid super terram fuerit ligatum, sit ligatum etiam super terram non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*. tum quia communis semper consuetudo Ecclesiæ in hoc consistit, ut non orta dissidia circa intellectum Scripturarum ab Ecclesia terminarentur: tum quia sic Pontifices, Imperatores, & Christiani tres à Bellarmino citati senserunt: tum quia neque ipsa, utpote pariter Interpretatione indigens: neque privatus, utpote invisibilis, & vim coactivam non habens, nec Principes sæculares Judicis officium subire possunt, qui humanam tantum auctoritatem habent. Hæresis Lutheranorum & Calvinistarum contraria est Hæresis Lutheranorum & Calvinistarum Interpretationem permittentium.

VII. Septimum dogma est, præter scriptum Dei verbum etiam non scriptum, seu Traditiones Ecclesiasticas, admittendas esse. Fundamentum est; tum quia S. Scriptura 2. Thessal. 2. sic docet dicens: *Itaque state, Fratres, & tenete Traditiones, quas didicistis*: tum quia Concilium Tridentinum Sess. 4. sic definiuit: tum quia multi sunt articuli fidei, qui non possunt aliunde, quam per Traditionem probari; quales v. g. sunt, quòd tota scriptura sit verbum DEI, sit incorrupta, & verum sensum illius habeamus: quòd Symbolum fidei sit verè canonicum & Apostolicum: quòd Infantes sint baptizandi: quòd baptizati ab Hæreticis non sint rebaptizandi: quòd Mater Christi semper manserit virgo: quòd in Baptismo debeat pronuntiarì hæc forma: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti*: & nisi pronuncietur, baptismus non sit validus; de quibus omnibus illud Tertulliani l. de coron. Milit. c. 4. rectè usurpatur: *Hæc & aliarum eiusmodi Disciplinarum, si legem exposuerint, nullam inuenies. Traditio tibi prætenditur nutritrix, consuetudo confirmatrix, & Fides obseruatrix*. Huic doctrinæ hæresis Lutheranorum & Calvinistarum opponitur, quorum hoc decretum est: Non alia doctrina in Ecclesia tradi, & audiri debet, quam purum verbum Dei, hoc est, S. Scriptura. Doctores vel Auditores alii cum sua doctrina, anathema sunt.

§. II.

De Christo.

I. De hoc sequentia dogmata Catholica Fides proponit. Primum est Christum esse verum Deum. Quæ veritas fuscè Bellarmino tr. 1. contr. 2. l. 1. c. 4. tum ex scriptura; tum ex Christi nominibus, attributis, operibus, miraculis: tum ex SS. Patrum, & Sybillarum testimonio probatur. Quod dogma negant Judæi, Machometani, novi Arriani, & Sacerdotes, teste Bellarmino l. c.

II. Secundum dogma est, Christum esse eundem Deum cum Patre & Spiritu Sancto. Fundamentum est, quia unus est Deus, velut unum principium à se dari potest, uti etiam Theologi, quàm Philosophi, probant; à quo dogmate,

mate recedunt inprimis Valentinus Gentilis, & cum aliis
ter Catholicos, etiam teste Bellarmino, Joachimus Albi
& Raymundus Lullus tres essentias distinctas admittunt
quo proin in articulo non Catholicè senserunt.

III. Tertium dogma est, Christum esse Personam
liter distinctam à Persona Patris & Spiritus Sancti. For-
mentum est, tum quia generatur à Patre, & Spiritus
Sanctus ab ipso procedit: tum quia sæpe alius à Patre & Spi-
ritu Sancto vocatur in S. Scriptura: tum quia per particulas alias
distinctionem significantes tres Personæ exprimentur, ut
dicitur: *baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus*
Sancti. Matth. ult. Et. 1. Jo. 5. *Tres sunt, qui regnant in*
cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus. Co-
strinxerunt Valentinus Gentilis nullam Personarum
distinctionem agnoscens; item Transilvani qui saltem
Incarnationem nullam in Deo distinctionem reper-
erunt, sed ubi mentio Patris, Verbi, & Spiritus Sancti
prehenditur, potentias seu virtutes Patris, non distinctas
ea Persona, relatione, ac proprietate significari voluit.
Bellarminus l. 2. c. 1. testatur.

IV. Quartum dogma est, Christum quatenus
Filius, simul cum Patre Spiritum Sanctum spirare, &
probatur Bellarmino l. 2. c. 22. tum ex S. Scriptura
cente, quòd omnia, quæ habet Pater, Filio sine
& quòd Christus miserit, insufflaverit Spiritum Sanctum
tum ex Conciliis variis, & SS. Patribus tam Græcis
Latinis: tum ratione, quòd scilicet alioquin Spiritus
Sanctus non distingueretur à Filio, atque adeò dualiter
existat, non Trinitas Personarum haberetur. Cuius
modi se opponunt Græci Schismatici, Ductores
Patriarcha Constantinopolitano, qui volebat
Pontificem, & alios omnes Latinos excommunicavit
quòd contra decretum Concilii Ephesini aliquid
dejecto autem Pontifice, primatum ad se velut
Patriarcham jure pertinere.

V. Quintum dogma est, Christum quatenus
Patris verè incarnatum esse, atque adeò, ut in
Athanasii dicitur, verè Deum & Hominem esse,
substantia Patris ante sæcula genitum, Hominem

nia matris in sæculo natum, perfectum Deum, perfectum
 Hominem, ex anima rationali & humana carne subsisten-
 tem, æqualem Patri secundum divinitatem, minorem Patre
 secundum Humanitatem; qui, licet Deus sit & Homo, non
 duo tamen, sed unus sit Christus, unus autem non conver-
 sione divinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in
 Deum: unus omnino non confusione substantiæ, sed uni-
 tate Personæ. Cui articulo repugnat imprimis Hæresis Ana-
 baptistarum disertè docentium, Christum non habuisse ve-
 ram carnem à Virgine acceptam, sed ex cælo allatam, atque
 adeò verè divinam. Deinde Lutherani volentes, Christi
 carnem habere verè attributa divinitatis, ac præcipuè ubi-
 quitatem, atque adeò unionem hypostaticam in communi-
 catione horum attributorum consistere.

Præterea Eutyches duas in Christo naturas negans, at-
 que adeò divinitatem in carnem conversam fuisse docens.
 Valentini quoque & Manichæi veram Christo Humanita-
 tem negantes, & denique Nestorius, qui docuit, B. Virgi-
 nem purum Hominem peperisse, qui non solum naturam,
 sed etiam Personam humanam habebat, ac proinde B. Vir-
 ginem non esse Dei, sed Christi genitricem. ac Nativitatem,
 Passionem, Resurrectionem & similia Soli Homini conveni-
 re, esse verò Dei Filium, & unum Humanitate, non unitate
 Personæ, sed habitationis, voluntatis, operationis, parti-
 cipationis &c. quas omnes Hæreses Bellarminus l. 3. cit. fusè
 refutat.

V I. Sextum dogma est, Christi animam ab ipsa sua crea-
 tione adeò repletam scientiâ & gratiâ fuisse, ut nihil postea
 didicerit, quod antea nesciverit: nec ullam actionem fe-
 cerit, aut facere potuerit, quæ emendatione egerit. Fun-
 damentum est, quod passim in S. Scriptura, plenus Sapien-
 tia, plenus caritate & veritate dicatur; & meritò, cum ab-
 initio Incarnationis jam fuerit Filius Dei, caputque omni-
 um Hominum & Angelorum atque adeò omni scientiâ &
 caritate repleti debuerit. Cui dogmati jam olim se opposue-
 runt Agnoitæ docentes, Christum diem judicii ignorasse.
 hodie pertinaciùs se opponunt Lutherus, Zwinglius, Cal-
 anus, & omnes ferè hujus temporis Hæretici, teste Bellar-
 mine

minor. 4. c. 1. afferentes Christi animam & didicisse, quod ignorabat: & egisse, quod corrigi debuerit.

VII. Septimum dogma est, Christum post mortem quo ad animam verè ad Inferos descendisse, & animabus in limbo existentibus beatitudinem communicasse, easque ex limbo eduxisse. Ita enim ex Symbolo Apostolorum S. Athanasii, & communi consensu SS. Patrum colligitur, Cui dogmati inprimis contraria est sententia Calvinianæ, tenens apprehendit Deum sibi iratum propter nos, & salutis propriæ amittendæ incredibilem anxietatem sustulit, qualem pateretur, qui sciret, se in æternum esseturum. Unde etiam verba desperationis protulisse, & quidem pœnam jam in horto oliveti inchoatam suscepisse, & per eandem pœnam, & passionem ipsum Homines redemisse. Deinde eidem dogmati etiam contraria est doctrina & hæresis Buceri, qui per infernum sepulchrum duntaxat, intelligit, adeo Christum ad inferos descendisse, idem significat sepultum esse. Quibus addi posset explicatio Durantiæ apud Bellarminum, c. 15. Christum non descendisse, sed quoad effectus duntaxat in infernum descendisse.

VIII. Octavum dogma est, Christum fuisse mediatorem inter Homines & Deum, non secundum naturam, sed secundum utramque naturam, ita tamen ut principium, quo opera illa ab ipso tanquam mediatoris humana esset Natura, non divina. Fundamentum huius doctrinæ est textus ex S. Paulo 1. Tim. 2. dicente: *Vnus Mediator Dei & Hominum, Homo Christus IESVS, qui dedit se redemptorem pro multis.* Hinc S. Leo S. 1. de natali Christi ait: *Nisi esset verus Deus, non afferret remedium, nisi esset verus Homo, non praberet exemplum.* Cui dogmati inprimis hæresis Stancari, qui soli naturæ humanæ mediatoris officium tribuit. Deinde Calvinistarum, & Melancthonis, qui soli divinæ naturæ mediatoris officium attribuunt.

IX. Nonum dogma est, Christum operibus ac meritis suis non solum nobis omnibus gratiam & gloriam

etiam omnia, quæ post passionem accepit, meruisse. Ita enim ex S. Paulo ad Philipp. 2. habetur, ubi dicit; *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis; propter quod exaltavit illum DEVS.* Cui dogmari contrariam hæresin tradidit Calvinus nullum Christo respectu sui meritum concedens, eò quòd passim nobis natus, & propter nos egenus factus dicatur.

X. Decimum denique dogma est, Christum pro omnibus omnino Hominibus mortuum esse juxta testimonium D. Pauli 2. Cor. 5. dicentis: *Pro omnibus mortuus est Christus.* & 1. Tim. 2. *Qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus.* Cui tamen doctrinæ Calvinus iterum se opponit docens, Christum pro solis prædestinatis mortuum esse eò quòd reprobi nullam ex morte Christi gratiam acceperint ad bene vivendum.

§. III.

De Romano Pontifice.

I. De hoc sequentia dogmata proponit Catholica Fides. Primum est, S. Petrum verè caput totius Ecclesiæ, & vicarium Christi ab ipso Christo fuisse constitutum. Ita enim tum ex ipsius Christi verbis Matt. 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam: & tibi dabo claves regni cælorum &c.* tum ex illis Joannis 21. *Pasce oves meas &c.* colligitur. Cui dogmati se imprimis opposuerunt Waldenses circa annum 1120. qui primi ex Latinis se obedientiæ Pontificis subtraxerunt. Post hos circa annum 1300. quidam Fratelli dicti docuerunt, primatum Petri pridem cessasse, & ad ipsos fuisse translatum. Post hos Marsilius Paduanus & Joannes de Janduno Pontifici Romano omnes Presbyteros pares fecerunt. Deinde circiter annum 1397. Joannes Wiclef, & Joannes Huss Apostolicæ sedi se opposuerunt. Et tandem priori sæculo Lutherus, Calvinus, aliique illorum sæculi toto impetu jugum Pontificum velut vivi Antichristi excusserunt.

II. Secundum dogma est, S. Petrum verè Romanum Episcopum fuisse, & ibidem ad mortem usque permanisse.

Hinc enim Romana Ecclesia semper communi confessione primaria est cognita. Quod negarunt Guilielmus Vicefi Præceptor, & Velenus Lutheranus, negantes S. Petrum Romæ fuisse, sed Jerosolymis esse occisum, asserentes. Quibus etiam Calvinus eatenus assentitur, quatenus negatum scopum fuisse.

III. Tertium dogma est, Romanum Pontificem Dicitur succedere in Episcopatu Romano, & Ecclesiastica Monarchia. Fundamentum est, quia Ecclesia æquè indiget Vicario Christi, ac tempore Apostolorum; & sicut in Veteri Testamento sibi, mutuo succedebant summi Pontifices, ita & de novo Testamento idem jure merito. Contra hoc dogma omnes ferè moderni Hæretici cum signanis suis Lutero & Calvino pertinaciter contendunt. Romanum Pontificem non modò Vicarium Christi esse, sed potiùs Antichristi loco habendum; sed falsò, quia Antichristus non veniet, nisi everso Romano imperio, & prædicatione Henoch & Eliæ, & non nisi per unum cum medio regnabit; uti fusè demonstrat Bellarminus.

IV. Quartum dogma est, Pontificem esse summum in controversiis Fidei & morum dijudicandum sumitur tum ex officio Judicis, cujus sententia esse debet, qualis non semper est Scriptura; tum ex consuetudine controversiarum, quæ sæpe non continentur in Scriptura; tum ex praxi veteris ac novi Testamenti, in quibus Pontifices remittebatur ejusmodi decisio: tum ex Analogia iudicum civilium, qui, licet secundum leges judicant, adhuc tamen ipsis, & non legibus Judicis officium prætere dicitur. Cui dogmati contraria est hæresis, quæ dicitur Hæreticorum Modernorum Scripturam pro Jure summum habentium.

V. Quintum dogma communiter receptum est, quod Pontifex, cum totam Ecclesiam docet, errare non potest. Quod non indicat promissio à Christo facta D. Petro, dicitur: *Ego pro te rogavi: ut non deficiat fides tua.* Hæretici iterum repugnant Moderni Hæretici, asserentes Pontificem, hoc ipso, quòd sit homo ex natura sua, non fallibilis Judicis munus gerere non posse.

VI. Sextum dogma est, eundem Pontificem habere jurisdictionem verè coactivam ad leges, quæ in conscientia obligent, condendas, possèque judicare, ac punire transgressores. Fundamentum desumitur ex pluribus S. Scripturæ locis, maximè ex verbis Christi Matth. 16. *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælu.* Cui dogmati acriter se opposuerunt, Waldenses, Wiclef, Joannes Huls, omnèsque Lutherani & Calvinistæ, negantes ullam similem potestatem Pontifici competere.

§. IV.

De Conciliis.

I. Conciliorum nomine hoc loco idem significatur in Ecclesia, quod nomine comitiorum in Regnis, inquit Bellarminus l. 1. c. 3. sicut enim, eùm oritur controversia in Republica conveniunt in unum Principes regni, vel Magistratus, ac statuunt, quid facto opus sit; ita in Ecclesia, eùm oritur controversia aliqua de Religione, conveniunt Præsules Ecclesiarum, & simul collatis sententiis statuunt, quod bonum videtur. Unde citatus Bellarminus probabilius judicat, ea non humanum esse inventum, sed planè divinum, ab ipso Ecclesiæ exordio Apostolis inspiratum. Porro hæc Concilia communiter quadrupliciter dividuntur, nam alia dicuntur *Generalia* seu *Oecumenica*, ad quæ omnes Episcopi totius orbis convenire debent, nisi legitimè impediuntur, quibus nemo, nisi Pontifex, vel ejus Legatus præsidet. Alia *Nationalia* vocantur, quibus Episcopi unius regni vel nationis interfunt, & Patriarcha aliquis vel Primas præest. Alia *Provincialia* nominantur, in quibus tantùm Episcopi unius Provinciae cum suo Archiepiscopo, qui præsidet, conveniunt. Alia denique *Diocesana* vocantur, in quibus Episcopus Presbyteris Diocesis convocatis præest. Porro hoc loco de Conciliis generalibus potissimùm sermo est, de quibus Catholica fides sequentia dogmata proponit.

II. Primum dogma est, ad solum Pontificem spectat Concilia oecumenica per se, vel alium cum ejus facultate convocare. Fundamentum est, quia Concilium legitimum nomine, id est, autoritate Christi, seu ab eo, qui congregandi

gregandi potestatem habet, convocari debet; talis autem fuit S. Petrus (cui Christus ante Ascensionem Ecclesiam gubernandam commisit) & successores illis. Huic dogmati contraria est hæresis Lutheri, Calvini, & Magdeburgensium Centuriatorum docentium hanc potestatem Imperatori convenire.

III. Secundum dogma est, ad Concilium per se Prælatos majores, id est, Episcopos cum jure suffragii sibi convocandos esse; ex privilegio tamen & consuetudine etiam Cardinales, Abbates, & Generales Ordinum eodem jure suffragii vocari posse. Fundamentum est, quod finire, quæ sunt credenda vel agenda, officium Pastoris colligitur ex D. Paulo ad Eph. 4. dicente: *Alios Pastores & Doctores.* Huic dogmati opponit se Brentius volens; solos electos & sanctos vocandos. Lutherus contendens, omnis generis eruditos admittere ex quibus tamen nemo jus quidquam decidendi, prætorum, habeat, sed inquirendi duntaxat.

IV. Tertium dogma est, Concilia generalia a Pontifice approbata nec in fide, nec in moribus, esse. Fundamentum desumitur ex primo Concilio *Visum est Spiritui Sancto, & nobis: & præterea quæcunque illi fuerint scripta, hæc omnia observare.* Concilium tale approbatum repræsentat Ecclesiam universalem est columna veritatis. Cui dogmati iterum contra Calvinus, Lutherus, & eorum Asserentes, volentes generalia non tantum ante confirmationem (quæ etiam Catholici fatentur, nisi Legati sequentes legationem Pontificis consentiant) sed etiam post approbationem errare posse.

V. Quartum dogma apud plerosque receptum est, Concilium generale non esse supra, sed sub Pontifice, neminem Superiorem agnoscat. Sic enim olim Innocentio Sinuessano dicebant Patres S. Marcellino: *Præter nos nemo iudicatur.* Cui tamen dogmati præter Catholicos volentes Concilium supra Papam esse etiam Protestantes moderni se opponunt, volentes Papam non habere specialem potestatem, sed potius esse de seculo Antichristum deturbandum.

§. V.

De Ecclesia.

I. De hac sequentia dogmata habentur. Primum est, Ecclesiam unicam duntaxat esse, eamque rectè definitum Hominum ejusdem fidei Christianæ professione, & eorundem Sacramentorum communionem colligatum, sub regimine legitimorum Pastorum, ac præcipuè unius in terris Christi Vicarii Romani Pontificis. Cui dogmati variæ hæreses contradicunt; nam aliqui solos prædestinatos ad Ecclesiam pertinere volunt, ut Wiclef. Waldenses, & Joannes Hufs: alii solos perfectos nullum peccatum habentes, ut Pelagiani: alii solos justos, qui nunquam contra fidem peccarunt, ut Novatiani & Donatistæ: alii solos Sanctos, qui verè credunt & obediunt DEO, ut Confessionistæ: alii denique solos justos prædestinatos includi volunt, ut Calvinus.

II. Secundum dogma est, Ecclesiam Catholicam esse verè visibilem; eò quòd ubicunque reperitur nomen Ecclesiæ in S. Scriptura, tribuatur id Congregationi visibili: & præterea, cum Ecclesia sit Societas, quædam Hominum visibilibus & externis signis duci cupientium; & eandem etiam omnes sequi teneantur; quomodo autem sequentur, si visibilis non existat? Huic dogmati hæresis communis pluribus Hæreticorum se opponit, ac pertinaciter contendit Ecclesiam invisibilem, Solique DEO cognitam esse.

III. Tertium dogma est, Ecclesiam deficere non posse, cum Christus Matth. ult. promiserit, se cum illa usque ad consummationem sæculi permanurum, & ut Matth. 16. prædixit, portas Inferi non prævalituras adversus eam. Huic doctrinæ contraria est hæresis Calvini docentis apud Bellarminum l. 3. c. 11. Ecclesiam visibilem omnino deficere posse, non autem invisibilem.

IV. Quartum dogma est, Ecclesiam nullo modo errare posse; quia, teste S. Paulo 1. Tim. 3. Ecclesia est columna & firmamentum veritatis, ad quam proinde semper SS. Patres, velut ad Judicem controversiarum provocant in rebus ad fidem spectantibus. Contraria huic dogmati est hæresis Lutheranorum docentium totam Ecclesiam posse errare in fide.

V. Quintum dogma est, geminas notas Ecclesie quod sit una, sancta, Catholica, Apostolica. Has quoque Symbolum Constantinopolitanum enumerat, quia re ad has revocari possunt. Bellarminus tamen l. 4. c. 4. & claritatis gratia quindecim assignat, videlicet 1. Catholice & Christianorum nomen. 2. Antiquitatem. 3. Duram nem diuturnam & interruptam. 4. Multitudinem & unitatem credentium. 5. Successionem Episcoporum in Romana Ecclesia. 6. Conspirationem in doctrina cum Ecclesia antiqua. 7. Unionem membrorum inter se, & consensum. 8. Sanctitatem doctrinae. 9. Efficaciam doctrinae convertentis animas. 10. Sanctitatem Auctoritatis. 11. Gloriam miraculorum. 12. Lumen Propheticum. 13. Successionem Adversariorum. 14. Infelicem exitum eorum. 15. Felicitatem temporalem eorum. Huic dogmati se opposuerunt duae tantum notas admittentes, nempe praedicantem sinceram Evangelii, & sincerum usum Sacramentorum. Calvinus, Brentius, Confessio Augustana, & alii, quibus Lutherus etiam legitimam electionem Ministrorum, & Ministerium Crucis, id est, tribulationes intus & foris, ad salutem esse; cum Christus, qui est Sponsus Ecclesiae, adulter, atque adeo nullos pro Filiis suis agnoscat. Sponsa sua natos; unde rectè S. Cyprianus in lib. de Unitate ait: *Non habet DEVM Patrem, qui Ecclesiam non habet Patrem.* Et ut S. Augustinus lib. de unit. Eccl. c. 19. ait: *ipsam salutem ac vitam aeternam nemo pervenit, nisi per caput Christum; habere autem caput Christum non potest, nisi qui in eius corpore fuerit, quod est Ecclesia.* Huic dogmati omnes hodie se Haeretici opponunt, sed illi maxime quemvis in sua fide salvari posse contendunt.

§. VI.

De Clericis.

I. Sub Clericorum nomine intelliguntur homines, qui quasi Domini fors & haereditas sunt.

consecrati; procurandæ religionis ac rerum sacrarum providentiam ac sollicitudinem, DEO ipso jubente, susceperunt; de quibus sequentia dogmata Fides Catholica proponit.

II. Primum est, rectè & sapienter Clericorum ordinem à Laicis distinctum in Ecclesia introductum esse; sic enim & vetustissima praxis, & ratio corporis mystici varietatem membrorum & officiorum exigens suadet. Cui doctrinæ contraria est hæresis Lutheranorum, qui cum suo Antesignano Luthero, Christianorum Populum simplicem esse volunt, in quo nulla differentia Personarum, nullus Clericus, nullus Laicus, nullus Monachus esse debeat.

III. Secundum dogma est, Ordinationem (quæ nihil aliud est, quàm sacra Cæremonia, quâ Clerici certo ritu unguuntur, ac consecrantur) Ministrorum Ecclesiæ ad solos Episcopos pertinere. Sic enim passim Divinæ Scripturæ, Conciliorum decreta, veteres Patres, mos Populi DEI, & exempla Majorum testantur, ut fusè Bellarminus to. 1. contr. 5. l. 1. c. 3. ostendit. Huic dogmati se Lutherus ac Calvinus cum Asserulis opponunt contententes, ordinationem ejusmodi ad solos Pastores pertinere, ut illi nomine Populi manus imponant.

IV. Tertium dogma est, Vocationem seu Missionem (quæ nihil aliud est, quàm Jurisdictionis collatio, & actualis Pastoris constitutio) non ad Populam, sed ad Episcopos, & potissimum ad summum Pontificem pertinere; uti iterum tum ex S. Scriptura, tum ex Apostolica consuetudine probatur. Cui dogmati contraria iterum est Hæresis Lutheranorum & Calvinistarum docentium, ejusmodi vocationem ad solum Populum pertinere.

V. Quartum dogma est, etiam Jus electionis Jure Divino non competere Populo, sed si quid aliquando hac in re Populus potuit, id totum ex coariventione & concessione Pontificum habuisse. Fundamentum desumitur ex epistola S. Pauli ad Hebr. c. 5. ubi ait, Neminem sibi assumere debere honorem, nisi vocetur à DEO tanquam Aaron, qui à solo Moyse in Pontificem, absque Populi consensu electus est. Hinc dogmati Lutheranorum & Calvinistarum iterum Hæresis contraria est, qui etiam Electionis jus soli Populo concedunt. Item Joannis Wiclef, & Joannis Huls, qui contendunt

dunt solius DEI munus esse, Pastores eligere, eò quòd solius
& prædestinati Pastores esse possint.

VI. Quintum dogma est, septem Ordines Ecclesiæ
se, videlicet Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos, Orationales,
Lectores, Exorcistas, Acolythos, uti tum Concilia Florentinum
& Tridentinum serm. 23. cap. 2. tum Ecclesiæ ultionum
bat. Huic dogmati contraria est Calvini & Kemnitianorum
sis, qui tres duntaxat Ordines, Episcoporum (quos Pastores
stores vocant) Presbyterorum (quos seniores, vel Venerabiles
nistros appellant) & Diaconorum admittunt.

VII. Sextum dogma est, Cælibatuum Ordinibus
rectè fuisse ex constitutione Apostolica annexum; sicut
tum ex S. Paulo ad Tit. c. 1. dicente, Episcopum debent esse
brium, continentem &c. esse; tum ex ipsa munus conferendi
colligitur; si enim Veteris Testamenti Sacerdotes esse
re, quo ministrabant in tabernaculo, debebant ab uxore
abstinere, Sacerdotes Novi Testamenti, qui semper ministrant,
strant, rectè dicuntur semper abstinere debere, ut patet
ter discurret Ven. Beda in c. 1. Luc. Huic dogmati contraria
dicit inprimis hæresis Vigilantii docentis, nullum esse
debere Subdiaconum aut Diaconum, nisi prius Uxoratum
cat, eò quòd post Ordines sacros id facere amplius non
ceat; & nimis magno periculo se exponat, qui sine uxore
vit. Deinde eidem magis contradicit hæresis Wicleffiana
theri, Calvini, Bezae, & aliorum, qui contendunt, eorum
ordinationem uxores duci ab Ordinatis posse.

VIII. Septimum dogma est, rectè etiam ab
constitutum esse, ut bigamos ordinare non liceat;
tum ex Scriptura ad Tit. c. 1. dicente: *Diaconi sint*
uoris viri: tum ex communi consensu SS. Patrum, & consuetudine
Ecclesiæ colligitur. Cui dogmati contraria est hæresis
cit Hæresis Lutheri & Calvini ac aliorum libere reprobantium
dinationem admittentium, & dicentium, quòd reprobantium
pturæ cit. solummodo fornicatio, aut adulterium præcedentium
sur, vel certè ne plures uxores simul accipiantur.

IX. Octavum dogma est, decimas saltem fructuum
natè, id est, quatenus aliquam partem fructuum
Sacerdotibus justè tam Divino, quàm Ecclesiasticè collat

folvi; sic enim jam olim lex antiqua (quæ in moralibus etiam
nunc observari debet) & Ecclesiastica quoque lex ordinavit.
Cui tamen dogmati se opponunt imprimis Wiclef, volens
decimas nullo jure deberi Sacerdotibus, sed puras esse eleē-
mosynas, ideoque malis Sacerdotibus omnino dandas non
esse. Deinde Fraticelli seu Pseudo-Apostoli, docentes, ne-
minem posse recipere decimas, nisi qui in paupertate more
Apostolorum viveret.

X. Nonum dogma est, non esse prohibitum Clericis, ut
certas possessiones habeant; alioqui enim frustra Concilia,
& Canones prohiberent bona Ecclesiastica abalienari. Unde
hæresis est Wiclefi putantis, non licere Clericis ejusmodi
possessiones habere.

XI. Decimum dogma est, Clericos in causis Ecclesia-
sticis Jure Divino exemptos esse, non tamen ab obligatione
legum civilium (si quidem Sacris Canonibus & officio Cle-
ricali non repugnent) quamvis etiam ob harum transgres-
sionem à Judice sæculari puniri possint: bona verò ipsorum
tam Ecclesiastica, quàm sæcularia jure humano libera esse à
tributis Principum sæcularium (nisi alio titulo speciali ta-
ribus tributis obnoxia sint) quæ omnia tum ex Conciliis va-
riis, tum ex SS. Patrum testimoniis, tum ex Apostolorum ex-
emplo probat Bellarminus c. 28. Huic tamen dogmati con-
trarium docent Calvinus, Brentius & alii asserentes, Clericos
in omnibus, præterquam causis Ecclesiasticis, subiectos esse
debere Magistratui politico.

§. VII.

De Monachis.

I. Monachorum nomine hoc loco non tantum intelli-
guntur Monachi strictè accepti, qui soli vitæ contemplativæ
operam, ut Cassinenses, Carthusienses, & similes, sed
etiam alii Regulares & Religiosi, qui vel solam activam vi-
tam, vel simul etiam contemplativam profitentur, de quibus
sequuntur sequentia dogmata.

II. Primum dogma est, Monachatum non esse novum
dogma; cum, uti Bellarminus l. 2. c. 5. ostendit ex Cassia-
nensis collat. 18. cap. 5. & SS. Patribus, Cœnobitarum discipli-
na à

inquit S. Ambrosius. Contrariam tamen huic dogmati doctrinam tradidit Lutherus, Magdeburgenses & alii apud Bellarminum.

VII. Sextum dogma est, etiam Conjugatis licitum esse, continentiam ex consensu mutuo vovere. Uti exemplo B. Virginis & S. Josephi, pluriúmque aliorum apud Bellarminum c. 37. cit. probatur. Contra hoc tamen dogma exurgit Petrus Martyr cum Magdeburgensibus asserens, S. Paulum tantúm ad tempus ejusmodi continentiam 1. Cor. 7. concessisse.

VIII. Septimum dogma est, etiam Matrimonium ratum, & non consummatum per talia vota solvi; uti ex Concilio Tridentino Sess. 24. c. 6. & Jure Canonico habetur. Negant tamen ea dissolvi posse Erasmus, & Magdeburgenses, eo quód Matrimonium ratum sit verum Sacramentum, atque adeo indissolubile esse debeat.

IX. Octavum dogma est, Eremiticam vitam non modò licitam, sed etiam sanctam, perfectam, Deoque gratam esse; alioqui enim S. Scriptura Matth. 1. & Luc. 1. malè S. Joannem Baptistam laudaret, & SS. Patres idem institutum commendarent, utpote per quod nòrunt, viros perfectissimos & miraculis clarissimos evasisse. Huic dogmati contradicunt Calvinus & Magdeburgenses negantes licitam esse hanc vitam, tum propter solitudinem, quam ex odio generis humani oriri putant: tum propter nimiam vitæ severitatem, quâ eos in se peccare, vitam abbreviando, periculisque sese exponendo, & stulto labore vexando censent.

X. Nonum dogma est, habitum quoque & tonsuram Monachorum licitam & laudabilem esse; cum & antiquissimus sit, & significationem admodum honestam & piam habeat, scilicet agendæ pœnitentiæ & contemptus Mundi, & spinæ coronæ Christi. Unde immeritò Calvinus & Magdeburgenses apud Bellarminum c. 40. habitum & tonsuram res superstitiosas, & S. Scripturæ, usúque purioris Ecclesiæ non conformes damnant.

XI. Decimum dogma est, laudabile esse, licitúmque, Monachi labore proprio vivant vendentes opera sua; vel bonis communibus; vel ex bonis relictis aut donatis; vel mendicatione se sustentent; hos omnes quippe modos sustentendi

alendi tum multi Pontifices; tum continuus SS. PP. & aliorum
 lium sensus; tum multa miracula per ejusmodi Mendicantium
 patrata ostendunt. Contrarium tamen docent impudenter
 Messaliani sive Euchitæ negantes posse Religiosos se laboribus
 suo sustentare, sed potius debere in DEO confidere, & ab eo
 laboribus vivere. Deinde Wiclefus & Calvinus volentes
 debere Regulares ex proprio labore vivere, atque ad mendicantem
 posse licite mendicare, ne se periculo fame morientium
 nant, & legem Divinam ac humanam, quæ talem mendican-
 tatem voluntariam vetat, violent.

§. VIII.

De Laicis.

I. Per Laicos hoc loco nihil aliud intelligitur, quam
 illi Homines, quibus nulla pars Ecclesiasticæ ac Spirituales
 functionis commendata est, de quibus sequentia
 proponit Catholica nostra fides.

II. Primum dogma est, licitum esse Christianis
 stratus gerere, & tribunalia, ac jus gladii possidere, &
 testimoniis S. Scripturæ in utroque testamento, tum
 plis Sanctorum; tum ex fine Principatus, qui est
 defendere alios, colligitur; nec enim hic finis ob-
 le possit, si quis Christianus seorsim vivere debet
 dogmati contrarius est error Anabaptistarum & Ther-
 rum negantium tales Magistratus & judicia ullo modo
 tianis à Christo permessa esse.

III. Secundum dogma est, ejusmodi potestates
 impiis gratiâ DEI carentibus convenire posse; cum
 mentum Dominii non sit gratiâ, sed natura; & ideo
 ra exempla afferri possint, quibus probetur, similem
 tem etiam impiis concessam fuisse. Contrarium
 gma tradiderunt Armacanus, Joan. Wiclef, & Jo-
 sius volentes, præcipuum titulum Dominii esse
 justitiam ac gratiam DEI.

IV. Tertium dogma est, posse Magistratum
 leges in conscientia obligantes; quia sicut Magistratus
 prium est leges condere juxta illud S. Scripturæ Pro-
 me Reges regnant, & Legum Conditores iustia decernunt.

legi propriam est in conscientia obligare; certe pleræque rationes, quæ probant legem Divinam obligare in conscientia, etiam de humana idem evincunt, uti fuse ostendit Bellarminus l. 3. c. 11. Huic tamen dogmati se opposuerunt inprimis Waldenses & Anabaptistæ, qui utrumque negant; deinde Calvinus, qui concedit quidem, leges à Magistratu ferri posse, sed eas in conscientia non obligare.

V. Quartum dogma est, licitum esse Christianis bella iusta gerere, uti tum testimoniis S. Scripturæ & SS. Patrum; tum exemplis plurimorum Sanctorum; tum auxiliis, quibus DEVS juvit talia bella gerentes; tum ex ipsa conservandæ rei publicæ necessitate fuse probat Bellarminus c. 14. contra Manichæos & Anabaptistas negantes ejusmodi bella licita esse, sed potius à Christo & Apostolis interdicta. Item contra Lutherum, qui saltem contra Turcas illicitum esse bellum contendit.

VI. Quintum dogma est, ad Magistratum quidem pertinere defensionem Religionis, non autem iudicium; quia Ecclesiam gubernandam non Magistratui politico, sed S. Petro & Successoribus commisit, defendere tamen eandem debent, quia unum corpus cum Ecclesiastico Magistratu constituent, atque adeò ea omnia, quæ Religionem vel animam corporis politici destruere possunt (qualis vel maxime foret libertas quilibet credendi) removerè tenentur. Opus politicum non tantum defensionis, sed etiam iudicis officium committentes. Item Themistius Philosophus, qui Valentini Imperatori persuadere conatus est, ut omnes sectas admitteret, utpote gratissimum DEO opus, si pluribus modis colatur, quam libertatem etiam Germani aliqui Principes anno 1524. Spiræ petierunt.

VII. Sextum dogma est, posse Hæreticos ab Ecclesia damnatos publicis pœnis affici, eorumque libros penitus abstrahi; quia sic exigit mandatum DEI & Christi jubentium, ut omnes fures, adulteri, & latrones turbant. Contra hoc tamen docuit Joannes Huss, & post ipsum Lutherus vocat, ut potius juxta Christi monitum utraque crescere sinerentur.

M

§. IX. De

De Purgatorio.

I. Per Purgatorium hęc intelligitur locus quidam quo tanquam in carcere post hanc vitam purgantur anime quę in hac vita purgatae satis non fuerunt, ut nimirum purgatae in cœlum ingredi valeant, quò nihil contrae- tum introibit, de quo Catholica fides sequentia pe- dogmata.

II. Primum dogma est, verè tale Purgatorium est in quo anime necdum penitus expiate ad tempus con- tur; hoc enim probari potest tum testimoniis utriusque menti & SS. Patrum, & Conciliorum; tum ex ipsa natura aliam peccatorum, cum quibus aliquis mori potest ad eò pœnæ obnoxius manere. Contrarium tamen W. ses, Apostolici, Albigenfes, Hufs & Wiclefus, Lutherus, & Zwinglius tenent.

III. Secundum dogma est, solos Homines peccato veniali, aut certè absque adæquata satisfactione pro peccato mortali morientes, hoc purgatorio cruciari; quia damnati pœnæ æternæ sunt obnoxii sine omni peccato & reatu moriuntur, non sunt amplius pœnæ. Contra hoc dogma tamen docuit Origenes, quod in mortalibus peccatis mortui sunt, pœnæ taxat temporalem esse. Item alii à S. Augustino civ. Dei c. 18. & seq. citati, qui eos solos, qui aliquando Christiani fuerunt, pœnæ purgatorii ob quæcunque peccata niri docent.

IV. Tertium dogma est, animas in purgatorio plus mereri posse; quia sic passim Scriptura testatur apud Inferos non esse scientiam, non esse inventum non mercedem, & similia. Contrarium tamen docuit Lutherus, quando Purgatorium confitebatur.

V. Quartum dogma est, animas in purgatorio salute certas esse; cum iudicium particulare iam habent atq; ad eò sciant, se ad pœnas æternas damnatas non esse; contrarium tamen idem Lutherus olim, & Michaelis B. fuerunt,

VI. Quintum dogma est, Purgatorii pœnas tantum usque ad diem iudicii duraturas; quia Christus Matth. 25. duos tantum Ordines Hominum post extremum iudicium futuros dicit, scilicet Beatos & Damnatos. Contrarium tamen docuit Origenes ho. 14. in Lucam, dum etiam ultra resurrectionem eas pœnas duraturas contendit, ut, sicut corpora cum anima peccaverunt, ita cum eadem suas etiam pœnas sustineant.

VII. Sextum dogma est, animas defunctorum piè viventium suffragiis recreari, & liberari; sic enim expressè in lib. 2. Machab. c. 12. dicitur, Sanctam & salubrem esse cogitationem, pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur. Oppositum tamen docent hæretici moderni penè univèrsi.

VIII. Septimum dogma est, Sepulturam Catholico more & ritu fieri solitam, non modò sanctam, sed etiam meritoriam esse; sic enim 2. Reg. 2. expressè dicitur: *Benedicti vos à Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum Domino vestro Saul, & sepelivistis eum, & nunc retribuet vobis Dominus.* Unde malè Hæretici hujus temporis rident morem Catholicam, quo defunctorum corpora in locis sacris, cum usu cereorum sepeliuntur, negantque hoc opus esse meritorium, eò quòd Christus ipse enumerans Matth. 25. alia opera misericordiæ de hoc nullam mentionem fecerit.

§. X.

De Cultu Sanctorum.

I. De hoc sequentia dogmata proponit Ecclesia Catholica. Primum est Animas Sanctorum jam nunc frui visione beatifica, uti constat tum ex variis S. Scripturæ & SS. Patrum testimoniis; tum continua Ecclesiæ praxi; tum ex variis visionibus; tum ex ipsa DEI liberalitate, quæ non minor est ad præmiandum, quam sit Justitia ad puniendum, ergo si damnati jam nunc puniuntur, etiam Sanctos nunc præmiari concedendum est. Contrarium tamen docuere Tertullianus, vigilantius, Calvinus & alii volentes, post Resurrectionem universalem primùm eos suâ gloriâ fruituros.

II. Secundum dogma est, Sanctos rectè ab Ecclesia canonizari, ut eos honorare, laudare, & imitari possimus; atque

in hac Canonizatione Pontificem, ad quem solum ea pertinet, errare non posse; sic enim præparatio & caudela, quæ in Canonizatione tali adhibentur, & complura miracula à sanctis edita, meritò credere jubent. Quidquid in hoc positum Wicel cum Luthero & Calvino dixerit.

III. Tertium dogma est, Sanctos legitime per cultum aliquem Divino cultu minorem, & majorem cultu civitatis à Fidelibus; sic enim & S. Scriptura, & SS. Patrum testimoniis, & communi Ecclesiæ praxi hætenus probatum fuerit contra Lutherum, & alios constanter negantes hunc cultum mitti posse.

IV. Quartum dogma est, eosdem Sanctos etiam fructuosè invocari à Fidelibus posse; verèque pro his & intercedere; sic enim ex S. Scriptura, Conciliis, SS. Patribus, & communi Ecclesiæ praxi colligitur. Negant hoc pertinaciter moderni Hæretici, & ante illos tempora Bernardi, Henriciani, Petrobrusiani & Apostolici heretici.

V. Quintum dogma est, etiam reliquias Sanctorum cultu venerandas esse; uti iterum tum ex S. Scriptura, Conciliis & SS. Patribus, tum ex miraculis, quæ ad cultum ipsum contactum & venerationem patrata sunt; tum ex culosis inventionibus, tum ex eo, quòd fuerint organa præclara Sanctorum opera & miracula, pignora Patrum exuviarum carissimorum Amicorum, trophæa triumphorum, incitamenta virtutum, & designata membra ad incrementum splendorem & gloriam. Huic tamen dogmati verè se opposuerunt Eunomus & Vigilantius, Constantinus, & Licinius, & tandem novissimè Wicel, Lutherani & Calvinistæ, qui cultum istum superstitiosum & impium damnare sunt ausi.

VI. Sextum dogma est, Imagines DEI, Christi, & Sanctorum non esse duntaxat publicè proponendas, sed etiam caritatem erga DEVM & Sanctos fovendam, & imitationem, confessionem fidei faciendam, ipsorum Sanctorum memoriam conservandam conducunt. Hæc præcipuo & religioso cultu venerandas esse, uti tum DEVS, & sic dicavit, dum imagines Cherubin super arcam exivit, & Serpentem æneum in deserto venerandum præcipuit.

Augustinus concludit, si licuit venerari imaginem Christi in forma serpentis, cur non potius erit venerabilis imago Christi in forma Hominis? sed & tot miraculis eundem cultum confirmavit; tum beneficia plurima, quæ cultoribus imaginum sunt collata; tum pœnæ & infelices exitus, quos Iconomachi, & earundem imaginum contemptores sunt experti. Huic dogmati contraria est hæresis Machumetanorum, qui primi fuisse Iconomachi dicuntur; quos postea varii Imperatores, Leo Isauricus, Constantinus Copronymus, & Leo Armenius secuti sunt; & tandem Joan. Wiclef, Andreas Carolstadius, Zwinglius, & Calvinus in eorum vestigia successerunt.

VII. Septimum dogma est, etiam templa in DEI & Sanctorum honorem laudabiliter eriguntur; uti ex Christi, Apostolorum, & primorum Christianorum exemplo, & ex ipso fine, propter quem eriguntur, scilicet propter orationem, sacrificium, reliquiarum asservationem, & Populum DEI Verbo & Sacramentis pascendum, colligitur. Cui tamen dogmati contradicit hæresis Manichæorum & Petrotrufianorum, Anabaptistarum, Lutheranorum, & Calvinistarum, quorum priores omnino non erigenda dicebant; posteriores vero saltem non splendide ornanda aut consecranda, sed præcise ad conciones & Sacramentorum administrationem adhibenda asserebant.

VIII. Octavum dogma est, rectè & salubriter in Ecclesiis aquam, oleum, panem, cereos, cineres, ramos palmarum, & similia benedici; tum quia ipse Christus Matth. 14. & Luc. 9. panes antè, quàm distribuere, benedixit; tum quia D. Paulus 1. Tim. 4. dixit: *Omnis creatura DEI bona est, & nihil abiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur; sanctificatur enim per Verbum DEI & orationem*: tum quia vetus est traditio ab ipso tempore Apostolorum (saltem quoad aquam benedictionem) ad nos usque deducta: tum quia finis est optimus & honestissimus; benedicuntur enim 1. ad significandos effectus spirituales, nam cineris aspersio significat penitentiam: Cerei Paschales gloriam resurrectionis: palmarum victoriam &c. 2. Ad deletionem venialium peccatorum. 3. Ad fugandos Dæmones, morbôsque curandos, ut precibus, quibus consecrantur, patet; licet hos effectus non

infallibilitet, ut Sacramenta, causent, cum vim suam non habeant ex pacto expresso DEI, sed Ecclesie duntaxat precipientiumque devotione habeant. Huic dogmati leues fuerunt imprimis Waldenses, & Flagellantes, qui omnia sacramenta constituebant in sanguine per flagellationem effuso, atque adeo omnia alia Sacramenta & Sacramentorum contemnebant, & aspergillum, quo aqua aspergitur, & mortis, ipsas vero guttas dispersae aquae scintillas inter vocabant. Wiclefus vero practicam Necromantiae vocat. Lutherus denique & Calvinus non Apostolicum, sed humanum & inutile inventum esse asserunt.

IX. Nonum dogma est, etiam peregrinationes & templa sacra pie ac utiliter institui; tum quia etiam in Veteri Testamento ter in anno in Jerusalem observari debebant, & hanc legem ipse Christus cum Petro observavit: tum quia SS. Patres eas vehementer commendant: tum quia triplicem utilitatem afferunt, nempe gratiam Sanctis & DEO, satisfactionem vero, & devotionem precipientium augent. Huic dogmati contraria est doctrina Petrobrusianorum, Wiclefistarum (qui idololatriam vocabant) & Calvinistarum, qui cum suo Authore eas plenas omni impietate esse asserunt.

X. Decimum dogma est, Vota quoque, quae Saepius eupantur, licita, pia, & honesta esse: sic enim & Auctoritas Patrum à Bellarmino l. 3. c. 9. citatorum sensus, & sensus Fidelium usus ab Ecclesia approbatus docet. Huiusmodi vota miris modis irridet Erasmus, & cum eo plerique moderni Haeretici.

XI. Undecimum dogma est, dies Festos in honorem DEI & Sanctorum institutos, verè aliis diebus esse sanctiores, & partem quandam divini cultus, quae Patres passim eos Sanctos, & omni veneratione observant, tum quia non apparet ratio, cur loca & tempora sanctificari queant, & non etiam tempus simili modo sanctificari: tum quia finis est optimus, scilicet repraesentatio Mysteriorum, memoria Sanctorum, & memoria pietatis occasio. Huic tamen dogmati contraria doctrina Haeretici docuerunt: nam 1. Ebionitae etiam dies observari volebant; deinde Petrobrusiani &

omnia Festa tollebant; Lutherus tandem & Calvinus ea tantum disciplinæ, ordinis ac politicæ causa, non autem ratione mysterii admittebant, ideoque nullam diem altero sanctionem esse, aut in conscientia ad observationem obligare dicebant.

XII. Duodecimum dogma est, rectè ab Ecclesia pro Paschate celebrando tempus certum à tempore, quo Judæi id celebrant, distinctum fuisse constitutum, nempe Dominica proxima Lunæ decimæ quartæ post vernal æquinoctium, sic enim varia consilia decreverunt, ne cum Judæis interfectoribus Christi concurreret Ecclesia, & ut uniformitas in servando Paschate servaretur. Cui tamen dogmati repugnant imprimis Aërii, qui Pascha omnino dicebant non esse celebrandum, eò quod Judaïsmum saperet. Deinde Blaſti, qui volebant, illud eodem cum Judæis tempore celebrandum. Post hos Cappadoces, qui semper vigesimo quinto Martii celebrari id putabant debere. Britones verò & Scoti post Lunam decimam tertiam celebrabant. Et tandem Novatiani cuique liberam esse debere temporis Paschalis electionem contendebant.

§. XI.

De Sacramentis in genere.

I. De his sequentia dogmata proponit Catholica Fides. Primum, dari Sacramenta, eaque rectè à Concilio Tridentino Catechismo sic definiri: *Est res sensibus subiecta, qua ex Dei institutione, Sanctitatis & iustitiæ tum significanda, tum efficienda vim habet.* Contra hoc dogma variæ exortæ sunt Hæreses. Nam 1. Archontici, Fraticelli seu Beguini, Pauliciani, Schwenckfeldiani solis verbis loco Sacramentorum utebantur. 2. Messaliani, Armeni, Lutherani, Calvinistæ admittunt quidem Sacramenta, sed nuda signa, eaque non necessaria esse contendunt.

II. Secundum dogma est, omnia Sacramenta rebus & verbis constare à Christo Domino institutis, uti ex Concilio Florentino, & perpetua Traditione constat. Cui tamen dogmati contraria est Calvinus hæresis docentis in solo baptismo verba, & quidem concionatoria duntaxat requiri;

item Brentii & aliorum Lutheranorum, qui volunt verum Sacramentis ad instruendum tantum Populum esse necessaria.

III. Tertium dogma est, verum Ministrum Sacramentorum non esse quemlibet hominem baptizatum & tunc præditum sed solum in Ecclesia ritè ordinatum, baptizatum & Matrimonio exceptis, si enim in lege veteri omnes poterant Sacramenta ministrare, merito hoc etiam de Sacramentis novæ legis dicitur. Huic dogmæ contradicit Lutherus, qui non Homines duntaxat baptizatos, sed etiam Dæmones Ministros esse posse dicit.

IV. Quartum dogma est, non solum bonos, sed malos Ministros valde administrare Sacramenta potest, quia sic antiquissima habet traditio ab ipso tempore Apostolorum: eum quia Minister non suâ, sed Christi auctoritate nomine administrat Sacramenta, & ideo etiam Circa olim a Samaritanis ministrata legitima putabatur. Contraria huic dogmati est hæresis Donatistarum, Waldensium & Albigensum, ac Wiclefi, Hussii, & aliorum.

V. Quintum dogma est, invalidum esse Sacramentum si desit legitima intentio faciendi, quod Christus instituit, quia per hanc intentionem determinari debet in forma. Unde hæresis est opinio Lutheri, Calvinii, & aliorum, quod Sacramentum perfici, si res adint & Minister sciet fide vel irrisorie Minister actionem illam peragere.

VI. Sextum dogma est, Sacramenta non ex opere operantis, sed ex opere operato conferre gratiam; quia per S. Scripturam ipsis Sacramentis vis tribuitur; & alioquin essent signa, etiam ab hominibus institui possent. Hæresis hanc sentiunt Messaliani, Lutherani, & Calvinistæ, qui efficaciam Sacramentorum fidei tribuentes.

VII. Septimum dogma est, nullum Sacramentum veteris legis gratiam ex opere operato per modum conferuisse; uti tum ex S. Scriptura & SS. Patribus, tum etiam, ex eo colligitur, quod nullibi talis virtus Sacramentis illis collata legatur. Huic dogmati contrariæ sunt Lutheri, qui saltem ea Sacramenta veteris legis, quæ ad remissionem annexam habebant, ut iris, & ros in remissionem conferre hominem contendebat. Calvinus tamen

Sacramenta justificasse docebat, licet non tam copiose, ut novæ legis Sacramenta.

VIII. Octavum dogma est, per Baptismum, Confirmationem, & Ordinem præter gratiæ collationem, etiam Characterem spirituale[m] animæ imprimi; per quem homo fiat aptus ad cultum divinum, configuretur Christo, & ab aliis distinguatur. Fundamentum est, quia hæc sola Sacramenta iterari non possunt, cujus alia ratio commodior reddi non potest, quam quia Character ex Christi institutione imprimitur. Contraria tamen est hæresis Wicleffi, Calvini, Kemniti, & aliorum asserentium, talem Characterem probari non posse, sed ab Innocentio tertio, qui multa mala decreverit, & fecerit, fuisse excogitatum.

IX. Nonum dogma est, septem duntaxat esse Sacramenta novæ legis, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Ordinem, Unctionem, Matrimonium, uti tum ex Conciliis, tum unanimi sensu Theologorum, & variis congruentiis probat Bellarminus to. 2. l. 2. c. 23. Contrariæ hæreses sunt inprimis Lutheri, qui alibi unum duntaxat, alibi duo assignat, Baptismum scilicet, & Eucharistiam: alibi verò etiam Pœnitentiam adjungit. Zwinglii, qui Baptismum, Cœnam, & Matrimonium. Calvinii, qui Baptismum, Cœnam, & Ordinationem. Melanctonis, qui Baptismum, Cœnam, Pœnitentiam, Ordinationem admittit.

X. Decimum dogma est, rectè etiam Cæremonias sacras in Sacramentorum institutione adhiberi; tum quia ab ipso Christo & Apostolis aliquæ sunt institutæ; tum quia ejusmodi cæremonia sunt utiles ad memoriam, intelligentiam, & voluntatem juvandam & excitandam, ipsamque religionem conservandam: & præterea sunt meritoria, utpote exterior fidei & religionis professio: & sunt pars cultus divini faciendi, ut DEVS non tantum animo, sed etiam corpore colatur. Cui tamen dogmati se unanimiter opponunt Lutherani, Calvinistæ, & alii Hæretici, has cæremonias velut supersticiosas & inutiles damnantes.

De Sacramentis in specie, & præcipue
Baptismo & Confirmatione.

I. De his sequentia dogmata tradit Catholicæ
Primum est, Baptismum, quem omnes pro Sacramento
eunt, etiam Hæretici, in vera & naturali aqua admittunt
dum esse; cum aquæ solius Scriptura meminerit. Hæ-
men dogmati variè se opposuerunt, nam Manichæi
aquam rejiciebant, à Diabolo, ut putabant, productam
leucus & Hermias eam non admittebant, quia ad
baptismum spectabat, Christi autem baptismus potius
administrandus videbatur. Jacobitæ loco aquæ
dente figuram Crucis in frontibus exprimebant. Pa-
ni pro aqua substituebant Verba: *Ego sum aqua* &
therus omnem liquorem balnei nomine nuncupabat
que adeò etiam vinum, lac, & cervisiam pro materia
admittebat.

II. Secundum dogma est, formam baptismi
esse, vel eam, quam Latini adhibent dicentes: *Ego
in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; vel
Græci usurpant dicentes: *Baptizetur N. in nomine
hæc enim forma est conformis illis Christi verbis
Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus
Et antiquæ traditioni Pontificumque Pelagii & Zosimi
finitioni. Contra hoc dogma pugnant in primis
nomine ignoti Patris, in veritate Matris omnium
mine descendens JESU baptizantes. Arriani
Patris per Filium in Spiritu Sancto baptismum
Brentius legitimam quidem hanc formam agnoscat
non necessariam.*

III. Tertium dogma est, baptismum non
essitate præcepti, sed etiam necessitate mediæ
esse ad salutem; quia sic colligitur ex c. 3. Joan. *Qui
natus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non pergit in
gnum cælorum.* Contraria huic dogmati est
glanorum negantium Baptismum necessarium esse
tionem peccati originalis, licet ad assecutionem

cessariam putent. Item modernorum Hæreticorum, absolute negantium esse necessitate medii necessarium.

IV. Quartum dogma, Ministrum baptismi solemniter esse solos Presbyteros vel Diaconos, non solemniter vero etiam Laicos ratione præditos, sic enim ex Conciliis, & communi sensu SS. Patrum habetur. Unde hæresis est doctrina Calvini docentis etiam in casu necessitatis nemini licitum esse baptizare, nisi ordinato Ministro.

V. Quintum dogma est, infantes licite & valide baptizari; tum quia circumcisio, quæ erat figura baptismi, etiam Infantibus administrabatur; tum quia etiam Infantes indigent remedio salutis, si hoc tempore mori eos contingeret. Contrarium tamen pertinaciter docuerunt Anabaptistæ, & nonnulli alii.

VI. Sextum dogma est, Infantibus per baptismum vere infundi habitum fidei, spei, & caritatis; nullam tamen actualem fidem esse necessariam, nisi quatenus ipse baptizatus est professio fidei, & quatenus pro ipsis Patrini fidem profitentur; quæ doctrina habetur tum ex Conciliis, tum ex communi sensu SS. PP. & Theologorum. Contra quam tamen pugnant imprimis Lutherani docentes, actualem fidem & inclinationem ad diligendum Deum requiri in Infantibus, sicut S. Joannes Baptista in utero exultavit. Deinde Sacramentarii negantes ullam fidem etiam habituales esse necessariam.

VII. Septimum dogma est, Baptismum ex opere operato delere omnem culpam & pœnam, gratiamque & alios habitus virtutum annexos conferre, ac characterem imprimere, uti ex Scriptura, Conciliis, & communi sensu Theologorum habetur. Contra quod dogma Hæretici apud Bellarminum I. c. c. 12. docent, baptizatum non posse damnari, nisi nollet credere, liberari quoque ab omnina divinæ & humanæ legis, obligatione, ac omnibus votis; imò solam etiam memoriam Baptismi justificare à peccatis post Baptisma paratis.

VIII. Octavum dogma est, Baptismum Joannis non fuisse Sacramentum ex opere operato justificans; quia con-
tinet illos, qui olim à S. Joanne baptizati fuerant, iterum fuisse baptizatos, quod fieri non debuisset, si ille baptismus fuisset

isset verum Sacramentum. Contrarium tamen Lutherus Petilianum Donatistam docuit.

IX. Nonum dogma est, Confirmationem esse Sacramentum à Christo institutum. Uti tum ex S. Scriptura Luc. ult. *Sedet in cervice, quoad usque induamini* & *alio*. Tum ex Conciliis, & SS. Patribus probari potest. Contra hoc dogma pugnant Novatiani, Donatistæ, Waldenses & multi ex Lutheranis & Calvinistis.

X. Decimum dogma est, Ministrum Sacramenti ordinarium esse solum Episcopum, uti Concilia & SS. Patres communi consensu docent & vel ex eo etiam probatur confirmatio sit complementum Baptismi, & ad salutem militiam Christianam, atque adeo à primario Ministro peragi debeat. Contrarius tamen error est Calvinianus, Kemnitii & aliorum, hoc officium etiam Presbyteris simplicibus concedentium.

§. XIII.

De Sacramento Eucharistiæ.

I. Primum dogma est, in alio SS. Eucharistiæ Sacramento post panis & vini consecrationem, Dominum IESUM Christum, verum Deum ac hominem, realiter ac substantialiter, sub specie illarum rerum contineri absque substantia panis & vini. Ut Concilium Trid. S. 13. can. 1. definiuit & colligitur ex illo Jo. 6. *Panis, quem ego dabo, caro mea est promissa*. Et ex ipsis formæ consecrationis verbis: *Hoc est corpus meum*. Huic dogmati se opponunt Simoniani & Manichei, Gnostici, Arcontici, Donatistæ, Albigenes, negantes se corpus Christi. Deinde Calvinus & Zwinglii, dum duntaxat signum ibidem contineri dicebant. Idem Lutherus cum asseclis, qui panem cum corpore manere contendit.

II. Secundum dogma est, sub qualibet specie quantumcumque parva totum Christum contineri. Concilium Tridentinum can. 3. traditio, & Scripturae 6. docent. Contrarium tamen sentiunt Calviniani.

Wiclef, & alii, negantes, Christum posse in Evcharistia existere, nisi occupet locum.

III. Tertium dogma est, corpus Christi in Evcharistia adesse per veram conversionem substantiæ panis in corpus Christi, & vini in sanguinem Christi, quæ conversio postea Transsubstantiatio appellata est; quia sic Concilia & SS. PP. ex veritate verborum consecrationis colligunt. Contrarium docent Berengarius & Lutherani volentes panem cum corpore manere, & verè etiam hypostatice Christum uniri, ita ut dici possit: *Panis est corpus Christi.*

IV. Quartum dogma est, corpus Christi etiam peracta consecratione permanere sub speciebus, nec Sacramentum hoc in usu duntaxat consistere. Ita Tridentinum Sess. 13. can. 4. Contra hoc tamen dogma Bucerus, Calvinus, Petrus Martyr, & Illyricus contendunt, panem & vinum tantum esse Sacramentum, quando bibuntur, aut comeduntur.

V. Quintum dogma est, pro Calicis materia vinum aqua mixtum esse offerendum, uti ex constanti traditione SS. Patrum habetur. Huic dogmati contrariam hæresin docuerunt in primis Ebionitæ, Tatiani, & Aquarii solam aquam sobrietatis prætextu consecrari debere asserentes. Item Armeni & Lutherus solum vinum sine aqua consecrandum dicentes.

VI. Sextum dogma est, ministrum Evcharistiæ consecretiendæ solum Presbyterum, sive bonum, sive malum, esse; uti habetur ex recepta traditione & consensu Ecclesiæ. Contra hoc dogma pugnant Lutherus, asserens etiam Diabolum alidè consecrare posse; & Wiclefus dubitans, an possit Sacerdos consecrare, & id non possit bonus Laicus.

VII. Septimum dogma est, effectum Evcharistiæ esse spiritualiter pascere & nutrire sumentem, non autem peccata mortalitatis per se remittere; quia semper Evcharistia negatur indignis, seu peccatoribus notoriis, quod signum est, remissionem peccatorum non esse primum effectum Evcharistiæ. Huic tamen dogmati se opponit Lutherus, docens primum effectum illius esse peccatorum remissionem, atque adeo, quò plura quis peccata habet, tantò a-

ptio-

ptiorem esse ad communionem, modò credat, sibi peccata remitti.

VIII. Octavum dogma est, Eucharistiam sub una specie æquè legitimè, ac si sub duabus speciebus sumere accipi; cum sub bina specie totus Christus non magis, quam sub una reperiat. Contrarium tamen docent passim Sacramentarii & Lutherani dicentes sub pane solum corpus, & sub vino solum sanguinem reperiri.

IX. Nonum dogma est, Christum in Eucharistia contentum verè cultu Latræ esse adorandum; uti Concilium Tridentinum Sess. 13. can. 6. definivit, & merito. Quod verè etiam Deitas ob unionem cum corpore Christi reperiatur. Huic tamen dogmati perniciter contradicunt Lutherani & Calvinistæ asserentes, Christum in usu duntaxat esse in Sacramenti adesse.

X. Decimum dogma est, Missam à Catholicis non solum esse verum sacrificium, uti Bellarminus lib. 2. cap. 1. fusè probat tum ex variis S. Scripturæ textibus: tum ex figura Agni Paschalis & veterum Sacrificiorum: tum ex prophetiis Prophetarum: tum ex verbis institutionis in Missa: tum ex traditione Patrum: tum ex Altariis: tum ex conjunctione Religionis cum Sacrificio: tum ex conjunctione legis Christianæ cum Mosaica: tum ex distinctione Sacramenti & Sacrificii: tum ex Ecclesiæ consensu. Quod tamen hoc Sacrificium omnes Hæretici Neoterici negant. Bellarmino l. c. c. 5.

XI. Undecimum dogma est, Sacrificium Missæ verè propitiatorium esse, cum non minus, ac ante passionem Christi, continet hostiam DEO gratissimam, & præsertim officium sit pro peccatis hostiam offerre. Quod docent Lutherus & Calvinus cum omnibus Catholicis volentes Eucharistiam largo duntaxat modo dici posse, in quantum scilicet distributio & communicatio fit in honorem DEI, & in gratiarum actionem pro Christi.

XII. Duodecimum dogma est, Sacrificium Missæ pro mortuis etiam licitè & utiliter offerri; cum

Sacrificium atque adeò non minus pro defunctis offerri queat, quàm Judas Machabæus olim 2. Mach. 12. Sacrificium pro defunctis offerri jussit. Contrarium tamen hodie passim affirmant Hæretici.

XIII. Decimum tertium dogma est, missas privatas, in quibus solus sacerdos communicat, licitè & laudabiliter à pluribus Sacerdotibus eodem die celebrari; si enim ex veteri Ecclesiæ usu, & ipsa ratione Sacrificii probatur, si enim antiqua Sacrificia plura eodem die & loco offerre licebat, quidni multò magis Sacrificium hoc à Solis Sacerdotibus sæpius in die celebrari queat? Negant tamen eas licitas esse Kemnitius, & passim inodetni Hæretici.

XIV. Decimum quartum dogma est, Missam neque in vulgari lingua celebrandam, neque quoad omnia clara voce pronunciandam; cum non sit primariò ad Populum instituendam, sed ad Deum colendum, variæque dona ab eo impetranda instituta; atque adeò necesse non sit, ut Populus omnia verba intelligat; sed potiùs reverentiam Mysterii deceat aliqua submissè dici, & non sæpiùs ad aures vulgi efferri, ut S. Basilius l. de Spir. S. c. 27. monet. Contradiciunt tamen constanter Lutherani, passim in vulgari lingua totam missam clara voce legentes.

XV. Decimum sextum dogma est, Caremonias in Sacrificio missæ adhiberi solitas, & pias, & utiles, ac laudabiles esse, uti fusè de singulis tum ex antiqua consuetudine, tum ex variis testimoniis probat Bellarminus l. 6. c. 14. & seq. Execrantur tamen has ferè omnes Caremonias Calvinistæ cum suo Authore. Lutherus verò missam tantò magis Christianam esse ait, quò simplicior, id est, similiorem missæ Christi, carentem vestium, gestuum, cantuum &c. apparatu.

§. XIV.

De Pœnitentiæ Sacramento.

I. De hac Catholica fides sequentià proponit dogmata, primum est, Pœnitentiam in lege gratiæ signis externis constitutam, accedente verbo Absolutionis esse verum & prodictum Sacramentum; uti tum ex illis Christi verbis

Jo. 20.

Jo. 20. Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt: tam ex SS. Patrum baptismum conferentium testimonio: tum ex Concilio Tridentino Sess. 14. can. 1. & universalis Ecclesiae sensu colliguntur. Negarunt tamen hoc Sacramentum primi Montanistae, Novatiani, & tandem Zwinglius, & Calvinus.

II. Secundum dogma est, Sacramentum Pœnitentiae à Sacramento Baptismi verè distinctum esse; uti tum ex circumcissione, quæ erat figura baptismi nostri, & non est medium pro peccatis post circumcissionem commissam, ex scriptura & SS. Patribus hoc sacramentum secundum naufragiam tabulam vocantibus: tum ex Concilio Tridentino definitione Sess. 14. can. 2. colligitur. Huic tamen contraria est hæresis Lutheri, Melancthonis, & negantium id esse distinctum.

III. Tertium dogma est, tres duntaxat esse materiales pœnitentiæ, scilicet, Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem, uti tum ex Concilio Tridentino Sess. 4. can. 4. tum ex communi SS. PP. sensu habetur. Repugnant tamen in primis Calvinistæ terrorem à lege inculcatis solutionis beneficium requirentes: deinde Lutheri, qui ciam, quâ quis credat, peccata sibi ex Evangelii pœnitentione remitti, exigentes.

IV. Quartum dogma est, Contritionem, quæ in innocenti de peccato commisso, conjunctus cum pœnitentiæ, verèque remittere peccata cum confessione, etiam si tantum ex timore pœnæ infernalis, aut æternæ spe procedat: si verò caritate formatus sit, confessionem peccata remittere; uti tum ex SS. Patribus, tum ex Concilio Tridentino Sess. 14. can. 3. colligitur. Contra hanc tamen doctrinam pugnant Lutherus, Melancthonius, & Calvinus negantes confessionem esse necessariam peccatorum.

V. Quintum dogma, Confessionem Sacramentalem Christo Institutam, verè ad salutem jure divino necessariam esse, uti fusiſſimè Bellarminus l. 3. ex Evangelio, Conciliis & SS. Patribus per duodecim sæcula probat, negant tamen hujus confessionis necessitatem Montanistae.

Novatiani, Audiani, Wiclefus, & novissimè Calvinista & Lutherani, asserentes, non esse necessariam omnium peccatorum gravium, & circumstantiarum explanationem.

VI. Sextum dogma est, remissâ culpâ, non semper simul etiam omnem pœnam remitti, atque adeo meritò à Sacerdotibus Sacramentalem pœnitentiam imponi; uti tum ex Concilio Tridentino can. 13. 14. & 15. tum ex SS. Patribus fusè à Bellarmino c. 9. cc. probatur. Negant tamen hanc partem Sacramenti Pœnitentiæ esse necessariam Lutherus, Calvinus, & passim moderni Hæretici, asserentes ejusmodi satisfactiones inventum Pontificium esse, per quas Evangelium obscuretur, & doctrina traditionum humanarum amplificetur.

VII. Septimum dogma est, dari in Ecclesia thesaurum indulgentiarum, cujus dispensatio summo Pontifici sit concessa; uti tum ex Conciliis, tum ex natura Reipublicæ Christianæ, in qua semper dispensatio bonorum communium ad superiorem pertinet. Oppugnârunt autem has indulgentias Waldenses, Wiclef, Hussitæ, Lutherus, Calvinus, & alii.

§. XV.

De Sacramentis Extremæ Unctionis, Ordinis, & Matrimonii.

I. De his sequentia dogmata proponit Catholica fides. Primum est, extremam unctionem esse verum Sacramentum novæ legis: sic enim ex Jacobi c. 5. Concilio Tridentino Sess. 14. can. 1. colligitur. Rejiciunt tamen hoc Sacramentum Waldenses, Albigenes, Wiclef, Lutherus, Calvinus, & eorum Assœclæ.

II. Secundum dogma est, etiam Ordinationem esse verum Sacramentum, uti S. Paulus indicavit, dum Timotheum 1. c. 4. adhortans ait: *Noli negligere gratiam, quæ data est tibi cum impositione manuum.* Negant hoc Sacramentum Lutherus, Illyricus, Kemnitius, & alii.

III. Tertium dogma est, Sacramentum Matrimonii verum esse Sacramentum, uti colligitur tum ex S. scriptura Eph. 5. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico*

N

dico

disco in Christo, & Ecclesia: tum ex SS. PP. testimonio: tum ex ipsa insolubilitate Matrimonii, cuius nulla alia causa reddi potest, nisi quia Sacramentum est. Negatur tamen Sacramentum hoc Simon Magus, Manichæi, Arianus, Eustatiani, Apostolici, Albigenfes, Lutherus, Calvinus, & alii moderni hæretici plerique.

IV. Quartum dogma est, Sacramentum Matrimonii consummatum quoad vinculum esse indissolubile; ut patet ex S. Scriptura Math. 5. *Omnia, qui dimiserit uxorem suam, exceptâ fornicationis causâ, facit eam moerentem, qui dimissam duxerit, adulterat;* tum ex Conciliois tribus; tum ex ratione, quia alioqui aditus pateficeretur adulteriis, & repudiis, malèque Filiis ex prioris matrimonio natis consuleretur; tum denique ex ipsa natura Matrimonii Sacramentalis, quod Christi & Ecclesie institutionem, non solubilem, sed insolubilem significat. Contra hoc dogma tamen pugnant in primis Græci, & Catholicæ doctrinæ ob fornicationem alterius Conjugis dissolubile vinculum Matrimonii. Item Lutherus volens Matrimonium etiam propter rixas constantes, diuturnam absentiam conjugis, inductionem ad peccatum, imò quod non est commoda viro vel è contra.

V. Quintum dogma est, Matrimonium interterguineos & Affines secundum computationem Juris Civilis, & non civilis legis, aut Levitici libri faciens. Fundamentum desumitur ex eo, quod cognatio est vinculum eorum, qui ab uno propagantur, atque adeo sit melior supputatio, quàm per distantiam ab uno. Hæc dogmati contradicunt, in primis Wiclefus, docens Matrimonium in solo primo gradu dirimi, deinde Lutherus gradus in Levitico prohibitos observandos esse. Tandem Beza volens supputationem juris civilis in Levitico prohibitos observari, ita tamen, ut non Matrimonia contracta.

VI. Sextum dogma est, iudicium circa Matrimoniales ad valorem contractus, benedictionem dotalem pertinentes ad Ecclesiasticum Magistratum referre; uti colligitur tum ex Concilio Tridentino Sc.

12. tum ex praxi Ecclesiæ; tum ex ipsa natura Matrimonii, quod, cum sit Sacramentum, & res à divinis legibus pendens, meritò de ejusdem valore & administratione iudicium ad Ecclesiasticum Magistratum pertinere dicitur: Huic dogmati contrarius est error Melanctonis volentis ejusmodi causas ad politicum Magistratum pertinere debere. Kemnitius verò eos tantum casus ad Ecclesiasticum Magistratum pertinere dicit, qui ex verbo Dei pendunt.

§. XVI.

De Gratia primi Hominis.

I. Cùm Sacramenta, ut dictum est hæcenus, ad justificationem hominis, gratiamque ei conferendam ordinentur, meritò ad naturam ejusdem gratiæ rectius intelligendam, de gratia primo Homini collata, ejusque amissione & reparatione agitur, de qua quidem sequentia dogmata proponit Catholica fides.

II. Primum dogma est, Hominem primum non fuisse conditum, qualis nunc nascitur, pronum ad malum, infirmum, ignorantem, sed rectum, justum, Sapientem, sine concupiscentia & difficultate, quam modò experimur, gratiæ & justitiæ originali ornatum, nec speciali auxilio, quo ad bene operandum excitaretur, egentem, sic enim tum Scriptura Gen. 1. dicens, hominem ad imaginem (per quam intelligentia & voluntas intelliguntur) & similitudinem (per quam sapientia & justitia innuuntur) Dei conditum: tum communis SS. Patrum sensus probat. Huic tamen dogmati contrarium docent partim Pelagiani asserentes, Adamum fuisse tali modo conditum, quales de facto alii Homines nascuntur: partim Lutherus & Calvinus asserentes Adamum quidem sine omni dono supernaturali creatum fuisse, nunc tamen post ipsius lapsum in eo deteriores nasci, quòd libero arbitrio, quo ipse primus homo in prima creatione præditus fuerat, careat.

III. Secundum dogma est, Adamum, ejusque posteros, non peccassent, nunquam morituros fuisse, & hanc immortalitatem tunc verè donum supernaturale futuram fuisse; sic enim priorem partem passim S. Scriptura indicat, dum ait,
 N 2
 per

per unum Hominem peccatum in hunc mundum intravit
per peccatum mortem. Rom. 5. & præterea ex eo erian
ligitur, quod primus homo ante peccatum sapiens
fuerit, atque adeo noxia facile vitare: & per lignum
ta & arborum fructus facile restaurare vires potuisset
verò violenter moreretur, DEUS providentia sua hoc
effecisset. Quod autem hoc donum immortalitatis
naturale futurum fuisset, colligitur tum ex unanimi
trum sensu, ut apud Bellarminum to. 3. l. de gratia
dere est: tum ex S. Scripturæ Gen. c. 1. testimonio,
citur homini: *Pulvis es, & in pulverem reverteris*.
verbis clarè indicatur, eum naturâ suâ immortalitate
isse futurum. Huic tamen dogmati duplex error
trarius. Primus Pelagianorum asserentium, homines
asse moriturum, etiamsi non peccasset. Alter
Calvini docturum, absque peccato hominem præ
riturum quidem non fuisse, sed illam immortalitate
ralem duntaxat futuram fuisse.

IV. Tertium dogma est, Paradisum, in quo
homo habitavit, verè terrestrem, corporalemque
spiritualem ac allegoricè duntaxat fuisse; sic enim
ptura Gen. 2. indicat, dicens, plantavisse Deum
fluvium egressum de illo, & Adamum ab eo exire
quæ omnia utique Paradiso corporali potius
tamen jam olim Philo Judæus, Valentinus Har
Origenes à Bellarmino c. 10. citati docuerunt.

V. Quartum dogma est, Cherubinum ad
stodiam collocatum, verum Angelum fuisse; sed
nomine semper Angeli in Scriptura intelliguntur
inepta merito ac ridicula censetur Jacobi Chiti,
siarchæ sententia dicentis, Cherubin illum fuisse
chrum hominis horribili forma, larvæque contem
in Paradisi foribus à Deo constitutum, sicut Agrippa
tis & hortis palos laceris vestium pannis obduc
solent ad aves arcendas.

VI. Quintum dogma est, lignum scientiæ
li sic appellatum, quod gustatum ob inobedientiam
multa mala adferret, ac per hoc homines experientia

rent discrimen boni & mali, quod antea per solam contemplationem didicerant. Ita Bellarminus c. 17. cum SS. PP. Contra tamen hoc dogma Josephus Judæus, & Ophitæ hæretici docent, eam arborem sic appellatam fuisse, eò quòd vicia habuerit ingenium acuendi, & prudentiam augendi.

§. XVII.

De amissione gratiæ & Statu peccati.

I. De hac materia sequentia dogmata tradit Catholica fides. Primum est, peccata quædam ex natura sua, nullâ habitâ ratione ad prædestinationem vel reprobationem, aut ad statum renatorum vel non renatorum, esse mortalia, quædam venialia, & prioribus quidem indignum reddi hominem amicitiæ Dei, & mortis æternæ reum; posterioribus autem tantum paternæ castigationis reum constitui; sic enim colligitur tum ex S. Scriptura Matt. 5. dicente: *Qui irascitur Fratri suo, reus erit iudicio; qui dixerit racha, reus erit concilio: qui dixerit fatuo, reus erit gehenna ignis:* tum ex traditione Ecclesiæ & SS. Patrum: tum quia peccata venialia ex natura sua non ponunt in homine aversionem à Deo, ob quam solam æternæ mortis reus constituitur; & per se notum est, inter amicos illa peccata, quæ leviora sunt, amicitiæ non dissolvere, sed facillè condonari. Huic dogmatis contraria in primis est hæresis Pelagii & Joviniani docentium omnia peccata mortalia esse. Deinde Wiclefi & Calviniani, qui peccata prædestinatorum venialia, reproborum verò omnia mortalia esse asserunt. Denique Lutheri, Melancthonis, Illyrici docentium ea tantum peccata esse venialia, quæ à Deo non imputantur, qualia sunt quæ cum fide seu fiducia misericordiæ consistunt, & omnino involuntaria sunt.

II. Secundum dogma est, Deum non solum non esse, sed nec esse posse causam peccati; sic enim colligitur ex S. scripturæ variis locis, in quibus dicitur, in Deo non esse peccatum, eum non velle, odisse iniquitatem &c. item ex testimoniis SS. Patrum; & ex ipsa natura Dei, quæ est summa sapientia & ratio, & lex æterna, atque adeò nihil his contrarium admittere potest. Cui tamen dogmati varii Hæretici

retici se opponunt; inter quos primus Simon Magus dicitur Deum esse causam peccati, quia naturam dedit, quae possit non peccare. Deinde Cerdonistae, Marcionistae, Manichaei, Priscillianistae, Albigenes duo principia ac veros duos Deos, bonum & malum, & hunc causam esse peccati dixerunt. Tandem verò primus Florinus Montani discipulus aperte Deum verum peccati Authorem facere ausus est; postea etiam Zwinglius, Calvinus, & Beza secuti sunt. docuerunt, DEUM ab aeterno decrevisse, ut peccata fierent & ad ea impellere, hortari, imperare, imò etiam peccata tanquam instrumenta operari peccata.

III. Tertium dogma est, Adamum verè fuisse peccatorem, qui per verum & naturalem serpentem loquutus tentatum, & in culpam inductum; uti tum ex S. Scriptura proprie, ut potest, & debet, accipiatur: tum ex SS. Patrum communi sensu colligitur. Cui dogmati contrarium docuerunt primis, qui, teste Bellarmino l. 3. c. 1. docuerunt, non homines nec peccare, nec tentari potuisse: Deinde Tertullianus, qui Sapientiam Dei dicebant fuisse serpentem, eamque in odium creatoris, cui ipsa contraria esset, morum hominum oculos aperuisse, ut bonum ac malum agnoscerent.

IV. Quartum dogma est, peccatum primorum tantum præcipuum Superbiam fuisse; uti tum ex S. Scriptura tum ex SS. Patribus probant Theologi. Contrarium huic dogmati est hæresis Lutheri docentis peccatum originale infidelitatem fuisse, quòd scilicet non crediderunt peccatores, si fructum vitæ degustassent.

V. Quintum dogma est, Primos Parentes verè peccato suo poenitentiam egisse, ac salvatos esse, uti concilio Ecclesiae & SS. Patrum sensus probat. Cui dogma contrarium ferè contrarius est Tatianus hæreticus apud Bellarmino l. 3. c. 12. dicere ausus, ipsos post mortem damnatos addictos fuisse.

VI. Sextum dogma est, dari verè aliquod peccatum originale ab Adamo velut capite in posteros detulisse, uti enim clarè S. Paulus ad Rom. 5. indicavit dicens: *Condemnationem unius hominis peccatores constituit sui* & dolens id ipsum traditione SS. Patrum & Conciliorum con-

alioqui certè non appareret ulla ratio, cur Infantes statim post
natiuitatem baptizarentur. Contra hoc dogma pugnat in-
primis Pelagius asserens peccatum Adami soli ipsi, non po-
steris nocuisse, mortemque hominum naturaliter contingere,
non autem ex peccato Adami originem trahere; quod tamen
posterius, tandem ipsius Asseclæ argumentis convicti
concedere debuerunt.

VII. Septimum dogma est, peccatum originale, prout
actionem cum lege pugnantem significat, nihil aliud esse,
quam primam inobedientiam ab ipso Adamo, non, ut erat
singularis persona, sed prout Personam totius generis huma-
ni referebat, commissam; sic enim facilius cum SS. PP. ex-
plicatur, quomodo juxta Scripturæ testimonium peccatum
illud in posteros fuerit derivatum. Huic dogmati contraria
in primis est hæresis Illyrici docentis, peccatum originale esse
veram substantiam, & substantialem imaginem Diaboli. De-
inde hæresis quorundam Lutheranorum originale à peccato
actuali non distinguendum, aut certè vulnera (qualia sunt
ignorantia, difficultas, concupiscentia, morbi &c.) pro pec-
cato originali agnoscentium, uti Lutherus & Asseclæ faciunt.

VIII. Octavum dogma est, Parvulos sine baptismo de-
cedentes ob idem peccatum originale verè morti æternæ ob-
noxios esse, uti probatur tum ex S. Scriptura absolute ad Rom.
5. dicente, per unius delictum in omnes homines condemna-
tionem fuisse propagatam: tum ex Conciliis & SS. Patribus
apud Bellarminum l. 6. c. 2. cit. tum quia Parvuli illi abso-
lute sunt in potestate Diaboli, atque adeò nec supernaturali,
nec naturali beatitudine digni. Huic dogmati contraria
in primis est hæresis Zwinglii docens, per Christum univer-
sam naturam humanam ita esse restitutam, ut etiam Filii in-
fidelium sine baptismo decedentes salventur. Deinde hæ-
resis Pelagianorum, qui saltem naturali beatitudine Parvu-
los tales fruturos, & sine ulla molestia, procul à carcere da-
mnatorum, vitam æternam victuros asserunt.

IX. Nonum dogma est, omnes humanæ vitæ calamitates
(quæ à Bellarmino c. 15. ad decem genera revocantur,
videlicet ad ignorantiam in mente; malitiam in voluntate;
concupiscentiam in parte inferiore; calamitatem, laborem,
& dolorem in corpore: mortem omnibus obcundam: iram

DEI: captivitatem sub Diabolo: crudelitatem hominum
 alios homines: inimicitiam & rebellionem bestiarum:
 omnia denique mala à cælo, terra, mari provenientia
 pœnam & effectum peccati originalis; uti tum ex com-
 SS. Patrum & Theologorum, imò & Ethnicorum
 sensu probat Bellarminus l. c. c. 14. Contraria est
 Pelagianorum docentium concupiscentiam neutiquam
 lam, sed bonum quoddam naturale esse; Item sectarum
 nostri temporis, qui etiam amissionem liberi arbitrii
 firatam ad peccandum, dubitationem aut desperationem
 salute inter effectus peccati originalis numerant.

§. XVIII.

De Gratia.

I. Pro meliori intelligentia eorum, quæ dicentur
 to hoc paragrafo, notandum est 1. Gratia (quæ
 Augustinum ex eo, quòd gratis detur, nomen accepit)
 esse notiones seu significationes; nam 1. in ampliori
 gnificatione sumitur pro quocunque beneficio, sive
 sive supernaturali; quo sensu eam S. Augustinus in
 cepit, dum dixit: *Quandam non improbanda rationem
 gratiâ DEI, quâ creati sumus, & de hoc tanto benefi-
 rias agere debemus. Vnde merito & ista gratia dici debet
 non precedentium aliquorum operum meritis, sed gratia
 bonitate donata est.* 2. Accipitur in strictiori signifi-
 pro solis beneficiis supernaturalibus, sive ex merito
 sive ex sola liberalitate DEI collatis, qualis est ea,
 primo Adamo, tum secundo, id est, Christo collata.
 Tandem strictissimè & propriè accipitur pro benefi-
 naturalibus ex merito Christi collatis, de qua S. Paulus
 Rom. 3. locutus est, dum dixit: *Iustificati gratia per
 ipsius per redemptionem, quæ est in Christo IESU.*

II. Notandum 2. Gratiam posterioribus modis
 ptam præter alias divisiones, de quibus ex instituto
 in materia de gratia agunt, dividi præcipuè in habitum
 actualem. Illa est habitus quidem permanens & ac-
 sus, per quem homo DEO gratus efficitur; ista est
 dam & auxilium DEI, quo homo ad Operationes

ram ipsius aliquo modo superant, eliciendas adjuvatur, & subdividitur in *excitans* (quod nihil aliud est, quam illustrationes divinæ ad bene operandum excitantes) & *adjuvans*, cujus nomine cooperatio ac protectio divina intelligitur. Et præterea etiam in *efficacem*, quæ infallibiliter est habitura effectum; & *sufficientem*, quæ possit homo bene agere, licet re ipsa id non facturus sit. His notatis de Gratia sic accepta & divisa sequentia dogmata tradit Catholica fides.

III. Primum dogma est, verè dari habitum aliquem supernaturalem à DEO infusum, quo anima exornetur, & perficiatur, atque adeò justa, Deoque grata & accepta reddatur. Sic enim & Concilium Tridentinum Sess. 6. c. 6. & communiter Theologi docent. Ipsaque S. Scriptura ad Rom. c. 5. satis indicat, dum ait, *Carnatem DEI diffusam esse in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis*. Sed & ipsa ratio dicitur, ad hoc, ut homo opera supernaturalia operari possit, formam in eo supernaturalem esse debere; uti clarè docet S. Dionysius Areopagita l. de Eccl. Hier. c. 2. p. 1. dum ait, non posse hominem divina operari, nisi divinum quendam statum ante recipiat; quemadmodum nec humana opera facere valemus, nisi homines simus. Contrarium tamen docent Calvinus & Kemnitius, & alii negantes hominem per ejusmodi gratiam inhærentem justificari.

IV. Secundum dogma est, necessariò admittendam esse divisionem gratiæ actualis in efficacem, & sufficientem duntaxat; sic enim manifestè colligitur ex S. Scriptura passim asserente, sufficiens aliquos habuisse auxilium, qui tamen re ipsa non sunt conversi; & prædestinatos aliquos esse ab æterno à DEO, quæ omnia salvari non possent sine memorata divisione. Negant tamen illius necessitatem partim Calvinus contendens omnem motionem DEI efficacem esse; partim Pelagiani, volentes nullam aliam dari gratiam præter libitum arbitrium, utpote quod se solo sit sufficiens ad salutem obtinendam.

V. Tertium dogma est, quamvis gratia sufficiens omnibus detur, prædestinationis tamen divinæ (quæ nihil aliud quam providentia DEI, quæ certi homines ex massa peccationis misericorditer selecti per infallibilia media in vitam æternam diriguatur) nullam rationem ex parte nostri dari;

dari; sic enim passim S. Scriptura insinuat, dum quosdam gratia electos esse ad regnum cœlorum. Sed & ipsa traditio ecclesiastica confirmat, cum, teste Bellarmino l. 2. c. 11. omnes omnino Patres post Pelagii hæresin exortam idiplum docuerint; & verò etiam ipsa ratio accedat, quæ hoc ipso, quod S. Scriptura, fidem esse donum DEI dicat, & sine fide neminem salvari posse affirmet, rectè concludit, nullam prædestinationis huius ex parte hominis causam dari. Contraria tamen huic dogmati est hæresis Pelagianorum volentium gratiam, atque adeò etiam prædestinationem secundum merita nostra dari.

§. XIX.

De libero arbitrio.

I. Per liberum arbitrium hoc loco cum S. Thoma apud Bellarminum l. 3. de grat. c. 3. intelligitur libera potestas hominis, quæ ad finem conducunt, unum præ alio eligendi, aut unum aut idem acceptandi, vel pro arbitrio respuendi, inobediæ naturæ ad magnam DEI gloriam attributa. de quo libero arbitrio sequentia dogmata proponit Catholica fides.

II. Primum dogma est, ad liberum arbitrium non tantum libertatem à coactione, sed etiam à necessitate respiciendam sic enim in primis clarè indicavit Siracides c. 15. dicens *DEVS reliquit hominem in manu consilii sui. Apposuit tibi spiritum & aquam, ad quod volueris, porriges manum.* Deinde ipsi SS. Patres & Theologi, & merito: ut aliàs sequeretur in somniantibus quoque, furiosis, pueris, & pecoribus posse esse liberum arbitrium, cum & hæc scriptura ferantur ad pabulum. Contraria hæresis est Buceri & Calvinianorum volentium, solam libertatem à coactione sufficere ad liberum arbitrium.

III. Secundum dogma est, descriptum liberum arbitrium verè etiam in DEO reperiri, uti passim S. Scriptura testatur, & maximè Ps. 113. *Omnia, quacunque voluit, fecit.* Hæc tamen dogmati contradicunt Lutherus & Calvinus cum seculis volentes DEVM necessariò agere, quidquid agerent.

IV. Tertium dogma est, posse hominem solâ liberum arbitrii virtute opera naturalia & civilia perficere. Sic enim

sine suis animaturus dixit Jos. 24. *Optio vobis datur, eligite hodie, quod vobis placet.* Negant tamen id iterum Lutherus & eius affectæ.

V. Quartum dogma est, posse hominem suis viribus cognoscere verum aliquod morale, id est, actionem aliquam voluntatis rationi conformem esse; cum, teste Psalmista Ps. 4. legatum sit super ipsum lumen vultus Domini; quo mediante talia objecta intelligere queat. Contrarium tamen docet Calvinus l. 2. Inst. c. 2. §. 24. & seq. Quamvis hæc ipsius doctrina non sit hæresis, utpote quam etiam Catholici quidam Doctores, nempe Gregorius Ariminensis, Joannes Capreolus & Caspar Cassalius apud Bellarminum l. 5. c. l. docent.

VI. Quintum dogma est, non posse solis naturæ viribus adimpleri omnia præcepta moralia secundum substantiam operis; cum passim S. Scriptura dicat, legis observationem tribuendam esse gratiæ DEI, maximè Ezech. 36. ubi dicitur: *Spiritus meum ponam in medio vestri, & faciam, ut in præceptis meis ambulatis.* Et præterea integra observatio legis sit certissimum signum perfectæ caritatis DEI; hæc autem non viribus naturæ acquiri possit, sed à DEO infundatur. Quæ eadem doctrina etiam ad tentationes superandas extendi debet. Contra quod tamen dogma pugnant Pelagiani, omnem ad hæc efficienda potestatem viribus naturæ tribuentes.

VII. Sextum dogma est, posse hominem sine fide, cum auxilio speciali, aut etiam sine illo bonum aliquod morale perficere, si nulla tentatio urgeat; cum de facto, teste S. Scriptura Exod. 1. Obstetrices timuerint DEVM, & hic propter hoc domos illarum ædificaverit. Et, teste Apostolo ad Rom. 2. Gentēs, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis iustitiam faciunt. Negant tamen hoc Lutherani, & præsertim Xanthianus asserentes omnia Infidelium opera peccata esse.

VIII. Septimum dogma est, hominem in statu naturæ lævæ verè habere liberum arbitrium ad bonum morale eligendum, & ad malum devitandum; seu, quod idem est, posse præcepta moralia servare, vel non facere; quia alioqui nullum omnino peccatum daretur, nec ullus homo pœna aut præmio dignus foret. Contraria hæresis est multorum antiquorum, & recentiorum omnium Hæreticorum, teste Bellarmino l. 5. c. 13.

IX. Oâa.

heresi docens, nullam libero arbitrio activitatem esse con-
cedendam, eò quòd illud tantum passivè se habeat, uti ex illo
Jeremias c. 18. colligitur: *sicut lutum in manu figuli, ita domus
Israël in manu mea.* Quid autem, obsecro, inquit Lu-
therus, activitatis habet lutum, quando figulus formam ei
affingit? nonne mera passio ibi cernitur? Deinde verò Cal-
vinus & Kemnitius, etsi cum Catholicis rectè doceant, vo-
luntatem nostram nihil omnino boni spiritualis & salutaris
efficere posse, sine auxilio gratiæ DEI, errant tamen in eo,
quòd asserant in ejusmodi operibus voluntatem sic agi à
DEO, ut non possit non agere, atque adeò habeat se per mo-
tum instrumenti potius, quàm per modum causæ liberæ ha-
bentis dominium suorum actuum.

XII. Ex quibus omnibus hæcenus allatis dogmatibus
Bellarminus c. ult. utile compendium fecit, in quo totam di-
sputationem de cooperatione gratiæ & liberi arbitrii sequen-
tibus doctrinis comprehendit. 1. Homo ante omnem gra-
tiam liberum habet arbitrium non solum ad opera naturalia
& moralia, sed etiam supernaturalia. 2. Habet homo ante
omnem gratiam, potentiam remotam & imperfectam ad o-
pera pietatis faciendâ. 3. Non habet homo ante omnem
gratiam, potentiam proximam & perfectam ad opera super-
naturalia. 4. Gratia excitans interna necessario præcedere
debet hominis conversionem. 5. Gratia excitans datur ho-
mini sine ullis meritis præcedentibus, ac sine ulla præpara-
tione. 6. Gratia excitans non datur homini sine actione il-
lius, quamvis sine cooperatione liberi arbitrii detur. 7. Ad
suscipiendum gratiæ excitanti requiritur necessario gratia
adjuvans. 8. Neque gratia excitans, neque adjuvans, ul-
lam imponit homini necessitatem, quò minus possit liberè
consentire, aut dissentire DEO vocanti. 9. Fieri potest, ut
eodem motione internâ duobus adhibitâ, unus convertatur,
alter non convertatur, & unus magis, alter minus proficiat.
10. Conversio hominis ad DEVM, quatenus est opus prove-
nit à solo libero arbitrio per auxilium generale adjuto: qua-
tenus verò pium est, à sola gratia: quatenus pium opus est, à
gratiâ & libero arbitrio simul procedit. 11. Ad opera, quæ
sequuntur conversionem non requiritur nova gratia, sed sus-
cipit continuatio prioris gratiæ. 12. Habitus gratiæ justifi-
ficantis

ficantis à solo DEO infunditur, non tamen sine prævia dispositione hominis. 13. Homo justus semper potest opera bona facere, & præcepta divina servare, nec indiget ordinata novâ gratiâ excitante, sed adjuvante duntaxat.

§. XX.

De Justificatione Impii.

I. Per Justificationem hoc loco nihil aliud intelligitur quàm mutatio illa, per quam Peccator transfertur à statu peccati ad statum gratiæ & justitiæ, quæ est rectitudo interna ordinans hominem erga DEVM & proximum, & interdum simpliciter justitia: interdum justitia Fidei, quia à hoc incipit: quandoque justitia DEI appellatur, quoniam à Deo incipit, de quibus acceptionibus loquitur Apostolus ad Philipp. 3. dum ait: *Et inveniar in illo non habens meam justitiam, quæ ex lege est, sed illam quæ ex fide est Christi, quæ ex Deo est iustitia in fide.* De qua quidem Justificatione sequens dogmata tradit Catholica fides.

II. Primum est, fidem justificantem non esse fiduciam de misericordia divina, quâ quis sperat; ubi per Christum omnia peccata remissa esse, sed solum assensum firmum ac certum, quo quis omnia credit, quæ DEVS credenda proponit, nam teste Apostolo c. 11. ad Hebr. *Fides est sperandarum substantia* (id est, substantia, quatenus ea, quæ sperantur, intellectu representantur, & sic in eo quodammodo substantiarum, argumentum (id est, convictio & demonstratio, ut græco textu colligitur) non apparentium. Ex quo etiam inducitur, fidem hanc justificantem non esse distinctam à historica, quâ creduntur vera esse, quæ in Sacris Literis continentur: aut fide miraculorum, quâ miracula fiunt, & à promissionum, quâ creduntur promissiones DEI de remissione peccatorum factæ; cum hæc omnia objecta in fidei definitione allata per verba non apparentium intelligantur. Hoc dogmati contraria imprimis est hæresis Lutheranorum, qui fidem justificantem in sola fiducia promissionis, quæ consistit in seipso, rat sibi peccata sua per Christum esse dimissa, consistere inde hæresis Calvinii, qui fidem justificantem in nominata certa ac clara cognitione constituit.

III. Secundum dogma est, fidem justificantem esse quidem initium & preparationem ad justificationem, sed non solam justificare; cum Concilia, SS. Patres, & S. Scriptura vim justificandi (dispositivè) non solum fidei, sed etiam spei, timori, aliisque similibus virtutibus tribuant; & præterea fides talis cum odio DEI, aliisque vitiis justificationi oppositis consistere possit. Huic dogmati iterum contradicunt tum Lutherani, asserentes fidem solam sine & ante caritatem aliaque opera justificare (quemadmodum Illyrici sive Saxones & rigidi Lutherani docent) vel ea tantum ut signa requirant (uti Melancthon contendit) tum Calvinus, qui docet fidem solam justificare, sed eam non esse solam, quo modo calor solus solus accendit, quam vis non sit solus, sed cum splendore conjunctus.

IV. Tertium dogma est, Justificationem formaliter fieri per justitiam seu caritatem animo inhærentem; sic enim colligitur tum ex S. Scriptura passim dicente, caritatem diffusam esse in cordibus nostris, per gratiam renovari hominem &c. quæ omnia donum aliquod inhærens arguunt; tum ex Conciliis & SS. Patribus unanimiter docentibus hominem per gratiam animæ inhærentem justificari. Contra hoc dogma pugnant, imprimis Lutherus asserens solam fidem esse causam formalem justificationis. Deinde Oslander, qui docet hominem justificari per justitiam, quæ Christus non ut homo, sed ut DEVS essentialiter justus est. Item Calvinus, qui ait, justificationem in non imputatione peccati consistere. Tandem Bucerus & alii duplicem justitiam agnoscunt, unam imperfectam, quæ in virtutibus nobis inhærentibus sit; alteram perfectam, scilicet justitiam Christi imputatam, quæ tanquam veste pretiosa recti honestius coram DEO comparamus.

V. Quartum dogma est, non posse homines in hac vita habere certitudinem fidei de sua justificatione, nisi alicui DEVS ex speciali gratia revelare id dignetur; uti tum ex S. Scriptura Eccl. 6. 9. dicente: *Nescit homo, utrum odio vel amore dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta.* tum ex unanimi Conciliorum & SS. Patrum doctrina: tum ex ratione ipsa colligitur; cum ordinariè nemo habeat principium, ex quo per legitimam conclusionem inferri possit hæc certitudinem.

certitudo, sed potius expediat non haberi illam, ne ex tanta securitate superbia, & tepor in servitio divino suborietur. Contraria huic dogmati est Lutheranorum hæresis docendum, non tantum posse, sed etiam debere fideles hanc certitudinem habere; alioqui nec justos, nec salvos futuros, cum per hanc fidem solam justificentur.

VI. Quintum dogma est, neque de prædestinatione quemquam in hac vita sine expressa DEI revelatione securum esse posse; cum passim Scriptura hortetur, ut non altum sapere, sed timeamus: ut, qui stat, videat, ne cadat: ut cum timore & tremore salutem nostram operemur &c. Contra istum docent Calvinus, Bucerus, Kemnitius & alii apud Bellarminum l. 3. c. 12. asserentes fidem non esse, nisi qui solam persuasionem divinæ benevolentiae indubitam salutis expectationem præsumit.

VII. Sextum dogma est, fidem ac justitiam nec per electorum esse, nec, ubi semel obtenta est, inamissibiliter esse; cum constet tum ex S. Scriptura, tum probatis historiis aliquos, qui damnati sunt, prius fidem justificantem habuisse, ideoque perseverantiam passim commendent Christus, Apostoli, & SS. Patres. Utrumque tamen hoc dogma negat Calvinus, qui l. 3. Inst. c. 2. §. 11. docet, fidem & justitiam propriam esse Electorum, & semel acceptam non posse ratione amitti. Lutherani verò licet amitti posse hanc fidem concedant, ante mortem tamen certò iterum recuperatam iri doceant.

VIII. Septimum dogma est, non omnes homines in fide justificante pares, sed crescere in ea quotidie posse. Prov. 4. & alibi passim dicatur, justorum semitam quæ diem splendens procedere, & crescere usque ad perfectiorem diem. Negant hoc dogma in primis Lutherani, qui hoc quòd doceant nos per Justitiam Christi fide apprehensam justificari, omnes æqualiter justos esse concedunt. Item Calvinianus, qui omnes virtutes & vitia paria esse docet juxta antiquam Stoicorum sententiam.

¶ (? o ?) ¶

§. XXI.

De iustitia actuali sive bonorum operum necessitate & valore.

I. Ut totus processus Justificationis clarius intelligatur, non parum conducet similitudo, quam Becanus l. 1. c. 16. manual. in hæc verba proponit. Sit pauper aliquis scabie, ulcere, & putredine plenus, qui Medicum aseat, ut sanari possit. Quid Medicus? tria faciet. 1. Præscribet illi quasdam præparaciones ad faciliorem morbi curationem, ut sectionem venæ, vel purgationem corporis, vel balneationem, vel aliquid simile, prout morbus exigit. 2. Dabit illi salutarem & vivificam medicinam, quâ & vires redintegrentur, & prima sanitas recuperetur. 3. Adjungit præservativum, ne iterum in morbum incidat. Ita fit in justificatione seu sanatione animi. DEVS tria facit. 1. Præscribit illi quasdam dispositiones ad sanandum animum, ut fidem, spem, timorem, contritionem, dilectionem, & propositum emendandæ vitæ. 2. Infundit illi gratiam seu iustitiam inhaerentem, quâ & verè peccata tolluntur, & animus intrinsecè renovatur. 3. Adjungit præservativum, ut deinceps insistat piis operibus & observationi Mandatorum DEI, ne, si aliter faciat, amittat gratiam & sanitatem, quam adeptus est. Adversarii autem sic explicat justificationem, ut DEVM perinde erga peccatorem gerere se dicant, ac si Medicus pauperem illum scabiosum hortaretur, ut elegans pallium divitis arripens, seque se reges securè in conspectum Principis veniat, quippe qui scabietatem eleganti pallio obductam advertere non possit: sic enim & ipsi per iustitiam Christi fide apprehensam omnia peccata regi, nec alia opera amplius illi necessaria esse assunt. De quorum tamen operum necessitate & efficacia Catholica fides sequentia dogmata proponit.

II. Primum est, veram Christianam libertatem in tribus gradibus esse, videlicet in libertate à peccato & morte: in libertate à iugo legis Cæremonialis & judicialis Hebræorum: in libertate à Dominio & reatu legis naturalis ac moralis, ita ut lex non dominetur tanquam servis imminens flagello, & timorem semper incutiens, sed ut imperet liberis, & liberali-

ter obtemperare volentibus, non adimendo legi vim obligandi, sed infundendo hominibus caritatem, quâ libenter legem implent; unde non sunt liberi homines ab obligatione legis, sed omnino necessaria sunt opera bona ad salutem, cum passim vita æterna sub conditione patientiæ, tributiæ de peccatis, timoris, mortificationis &c. promittatur. Contrariam huic dogmati hæresin docent plerique moderati Lutherani, ut qui vel omnino bona opera negent necessaria esse, vel certè necessaria duntaxat necessitate præsentis, et scandalum & periculum vitetur.

III. Secundum dogma est, homines iustificatos, DEI gratia adjuvante, ita posse, legem divinâ adimplere, ut opera ipsorum non modò non sint appellanda peccata, sed etiam verè ac propriè iusta dici mereantur, alioqui enim imprudenter Christus ad jugum suum tollendum invitasset, & S. Joannes 1. c. 5. dixisset, mandata ejus gravia non esse. Negant tamen partem docent Hæretici plerique moderati, valentes omnia opera justorum esse peccata mortalia ex natura sua, justamque adedò opprobrii mercedem mereri.

IV. Tertium dogma est, opera justorum non tantum iustificare hominem, sed verè etiam meritoria esse vitæ æternæ; sic enim divinæ literæ passim testantur dicentes hoc *Abraham Pater noster nonne ex operibus iustificatus est?* *Matth. 5. Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis.* Item *Matth. 20. Voca operarios, & redde illis mercedem eorum.* Negant tamen hoc dogma Lutherus & Calvinus, ut qui concedunt quidem temporalium quidem bonorum meritorium esse, non tamen vitæ æternæ; imò Calvinus omnino nomen meriti usurpandum esse.

V. Quartum dogma est, etsi in bonis meritis, quæ talia esse noscuntur, rectè fiducia aliqua collocetur, tutius tamen est in sola divina misericordia sperare; prior pars ex testimonio pluribus S. Scripturæ patet, quibus habetur Nativitatem, Davidem, Ezechiam, Heustorem, S. Paulum per mercedem suam rogasse DEVM, ut vel peccata remitteret, vel aliam gratiam petiisset. Posterior pars ex eo probatur, quòd, cum nemo absque revelatione certò scire queat, an habeat vitam æternam, securius in divina misericordia speretur. Contra

dogma pugnant iterum moderni hæretici, nullam in meritis propriis fiduciam collocari posse asserentes.

VI. Quintum dogma est, non tantum licitum, sed etiam laudabile esse, operari bona opera intuitu mercedis æternæ; alioqui enim ipse Christus ad bona opera excitans frustra varia præmia proposuisset. Negant tamen Calvinus & Bugarius publicè in Catalonia damnatus licitum esse opera tantum intuitu mercedis facere.

§. XXII.

De Operibus bonis in specie.

I. Tria plerumque opera bona in specie assignantur ab Autoribus, scilicet Oratio, Jejunium, Eleemosyna, de quibus sequentia dogmata proponit Catholica fides.

II. Primam est, Orationem, quæ juxta D. Thomam 2. 2. q. 83. a. 1. est actus rationis practicæ, voluntatis desiderium explicantis, & ab alio aliquid postulantis, non tantum necessarium, sed etiam utilem esse ad varia auxilia & dona à DEO impetranda, meritumque augendum, & satisfactionem pro peccatis præstandam; cum talis oratio sit verè etiam opus bonum, & ut rectè fiat, non parùm laboriosum. Contra hoc dogma pugnant imprimis Hæretici quidam à Bellarmino l. 1. c. 3. cc. qui nimis multum orationi tribuebant, & per eam etiam providentiam divinam immutari posse dicebant: cum cum Messalianis docebant, per solam orationem homines justificari. Deinde Pelagiani, qui nimis parùm tribuebant orationi, utpote dicentes sine ea posse homines solis suis viribus bene vivere, & mandata servare, gratiamque & gloriam DEI promereri. In qualem errorem etiam incidit Wiclefus, docens, DEVM non requirere à nobis cogitationem aut vocem, sed solis bonis operibus contentum esse. Denique Melancthon, Calvinus & Brentius asserentes orationem meritoriam, nec satisfactoriam esse.

III. Secundum dogma est, non tantum generatim, sed etiam in specie pro certis hominibus orari posse; cum passim in Scriptura constet Patriarchas Prophetas, Apostolos, ipsùmque Christum pro certis Personis in particulati orasse. Cui tamen dogmati contraria est hæresis Wiclefi docentis, non licite

licere pro aliquo particulari orare; nec orationem talem magis prodesse, quam si pro omnibus fiat.

IV. Tertium dogma est, etiam Horas Canonicas recte & laudabiliter ab Ecclesia fuisse institutas; uti tum ex antiqua traditione & consuetudine; tum exemplis diversa orationum spatia observantium; tum ex fine earum, scilicet ad commemorandam creationis & redemptionis memoriam, gratiasque pro utroque agendas, colligitur. Huic tamen dogmati opposuerunt Paulus Samosatenus, qui Hymnos ab hominibus compositos damnabat. Et Vigilantius, qui nocturnas vigilias reprehendebat. Et Wicleffus, Lutherus, Illyricus, qui unanimiter damnant ritum Horarum Canonicarum, ideoque à suis Ecclesiis amoverunt.

V. Quartum dogma est, Cantum etiam in divinis officiis pie & sapienter usurpari; sic enim exempla Angelorum Davidis, Christi, & Apostolorum, & antiqua traditio probant; sed & multiplex utilitas confirmat, dum scilicet per Cantum corda audientium accenduntur, laudes DEO libentius & facilius persolvuntur, publica fidei confessio praestatur, Deoque cultus perfectior, gratiorque exhibetur. Inprobant tamen hunc Cantum Hilarius quidam, & postea Henricus & Petrus Bruis (unde Henriciani & Petro Bruisiani haeretici Originem sumplerunt) cum Wicleffo & Trinovantibus.

VI. Quintum dogma est, non esse quidem per se immundum, aut lactinia, puta ovum, caseum, butyrum, immunda, ab eisdem tamen vel ob praecipuum, vel aliquem necessarium finem laudabiliter abstineri; sic enim jam olim inhabitavit ob praecipuum Patris vino, & Daniel c. 10. ad laetitia suam testandum, & S. Joannes Baptista per totam vitam omnibus deliciis abstinere; & verò ipsa etiam carnis abstinatio ac subjectio, quae per similem abstinentiam retinetur, suadet. Contraria tamen huic dogmati est haereticorum Ebionitarum, Encratarum, Eustathianorum, Priscillianistarum, Apostolicorum, qui omnes carnes, aut praecipuum etiam vinum immunda, ideoque illicita dicebant. Porro recentiorum, & modernorum haereticorum, qui ad rationem jejunii non tam abstinentiam à certo ciborum genere, quam à lauto & nimio cibo pertinere contendunt.

VII. Sextum dogma est, non tantum lege divina jejunium in genere Joël. 2. & alibi crebrius in S. Scriptura præceptum esse, sed pro eodem etiam rectè & modum, & tempus certum fuisse determinatum; sic enim jam olim in veteri Testamento quatuor jejunia mensium quarti, quinti, septimi, & decimi Zach. c. 8. introducta; & ab Apostolico Concilio Ad. 15. Gentibus abstinencia à Suffocato & sanguine fuerat præcepta. Contra hoc dogma pugnat imprimis Calvinus docens, nullum divinum præceptum de jejunio extare, quod idem etiam Kemnitiis sentit, utpote qui testimonia & exempla jejuni in S. Scriptura quidem reperiri fatetur, sed eorum limitationem liberam esse contendit. Item Eustathiani, & Aseriani cum Lutero & omnibus Sectariis modernis asserentibus, non potuisse Ecclesiam leges de jejunio ferre, atque alicui Fideles ad eas velut injustas non obligari, nisi fortè ratione scandali & contemptus.

VIII. Septimum dogma est, ab ejusmodi jejuniis præceptis rectè illos solos censeri exemptos, quos vel impotentia (ut Senes & Pueros, ægros & debiles) vel pietas (ut Concionatores, Confessarios, Lectores, si cum his officiis jejunare sine gravi incommodo non queant) vel necessitas (ut Artifices & servos laboriosis operibus addictos) excuset. Sic enim Concilium Vienense, & S. Leo Ser. 11. de quadr. declarant, dum sic Pontifex hic loquitur: *Adest maximum, sacramentumque ieiunium, quod observantiam sui omnibus Fidelibus sine exceptione denunciatur* (puta, qui capaces sunt) *quia nemo tam sanctus est, ut non sanctior: nemo tam devotus, ut non devotior esse devotior.* Repugnat tamen huic dogmati hæresis Begardorum, qui, teste Bellarmino c. 10. volebant viros perfectos ad legem jejunii non obligari, eò quòd peccare non possent, atque ideo jejunio, quod ad peccatum delendum, vel cavendum institutum est, non indigeant.

IX. Octavum dogma est, per ejusmodi jejunia verè placari DEVM, variâque auxilia & præmia obtineri, & pro peccatis satisfieri; sic enim Ecclesia in præfatione Quadragesimæ canit: *Qui corporali ieiunio vitia comprimis, mentem elevas, virtutem largiris, & præmia:* & vel ex ipsa ejus natura patet, cum sit verè actus temperantiæ, si legitimo fine suscipiatur. Huic tamen dogmati repugnat hæresis Lutherano-

rum & Calvinistarum, qui cum Joviniano docent, ad salutem nihil prodesse ejusmodi jejunia, sed solummodo ad carnis potulantiam coercendam, atque in signum humilitatis ac penitentiae, orationisque auxilium eadem suscipi posse.

X. Nonum dogma est, jejunium quadragesimale vel ab Apostolis institutum, atque Ecclesiae universae ob varias honestissimosque fines praecipuum fuisse; sic enim tum S. Hieronymi & Leonis testimonio; tum ex regula S. Augustini patet docentis, illa omnia sine dubio ex Apostolica traditione descendere, quae in Ecclesia observantur, & in nullo Ecclesiae Concilio instituta inveniuntur. Contraria huic dogmati est haeresis modernorum Haereticorum docentium, quae jejunium post tempora Apostolorum ex quadam superstitione, & perversa Christi imitatione irrepsisse.

XI. Decimum dogma est, sapienter & recte ab Ecclesia tempus, quo jejunari non debet, constitutum esse, videlicet dies Dominicae, Natalis Domini, & tempus illud, quod inter Pascha & Pentecosten intercedit; sic enim communis laetitia & celebritas hujus temporis; tum odium Haereticorum, praecipue Montanistarum, Manichaeorum, Priscillianistarum, Arianorum, Eustathianorum, qui diem Dominicam pro jejunando eligebant, exigebat.

XII. Undecimum dogma est, eleemosynas quibus si rite distribuuntur, valde utiles esse tum ad satisfactionem pro peccatis, tum ad varia dona, praemiaque caelestia impetrandam; eas tamen non sufficere ad salutem, nisi cum fide, dilectione, poenitentia, aliisque ad salutem ordinatis actibus conjungantur. Prior pars patet ex eo, quod postea S. Scriptura & SS. Patribus eleemosyna valde commendatur; posterior vero pars ex testimonio S. Pauli 1. ad Cor. 13. colligitur, ubi dicit: *Si distribuero in cibos pauperum omnia, caritatem autem non habuero, nihil mihi proderit.* Contrariam huic dogmati haeresin docuerunt imprimis veteres quidam haeretici qui, teste S. Augustino l. 21. de civitate dei, putabant, illos solos olim damnandos, qui eleemosynas deditissent, juxta illud Jacobi, *judicium sine misericordia qui non facit misericordiam.* Deinde omnes moderni haeretici, eleemosynam neque ad meritum, neque ad satisfactionem utilem esse dicentes.

XIII. Duodecimum dogma est, divitiarum usum indifferenter esse, atque adeò licitè easdem retineri; sic enim communis Ecclesiæ, & SS. Patrum sensus probat, dum concilium duntaxat, & non præceptum esse asserunt, ut divitiæ relinquuntur. Contrarium tamen docuerunt olim Julianus, Apostolici, Manichæi, & Pelagiani, qui rerum proprietatem Christianis penitus interdictam esse contendebant, eò quod Christus Luc. 14. dixerit: *Nisi quis renunciarit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse Discipulus.*

CAPUT III.

DE PRÆSTANTIA THEOLOGICÆ
POLEMICÆ.

Præstantia hæc ex quatuor præcipuè generalibus argumentis facillè colligetur, si videlicet necessitas, utilitas, dignitas, & jucunditas illius demonstretur, quod quidem hoc capite præstabitur.

§. I.

De Necessitate Theologiæ Pemicæ.

I. Non est hic animus demonstrare, Scientiam Theologiæ pemicæ cuiusvis homini adulto necessariam esse, sed iis duntaxat, quibus ex officio incumbit, Ecclesiam Catholicam, &que doctrinas defendere, animasque curæ suæ commissas a perniciofa hæresum peste custodire, quales sunt Pastores & Curatores animarum, quibus quidem ex quadruplici titulo rei maxime necessaria est Theologiæ pemicæ notitia.

II. Primus titulus est, quia ejusmodi Pastores, sunt Milites & Custodes specialiter à DEO electi ad custodiendam Ecclesiam; atque adeò jam olim à Salomone Cant. 3. sequentibus verbis adumbrati: *En lectulum Salomonis (id est, Christi & Sponsæ Ecclesiæ) sexaginta fortes ambiunt, ex fortissimis viris, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: unius cuiusque ens super femur suum propter timores nocturnos.* Quid autem timores isti nocturni sunt aliud, nisi oppugnationes Hæreticorum in tenebris errorum suorum ambulantium? Quid ensis, quem super femur habere debent hi Custodes, aliud significat,

gnificat, quàm scientiam Theologiæ polemicæ, quàm Christi illis pro defendenda Ecclesia communicavit, illa Jeremiae Prophetæ verba ad Judam olim dicta 2. Mach. 15, utriusque: *Accipe sanctum gladium munus à DEO, in quo denuo Adversarios Populi mei Israël, de quo gladio verissime dicere potest ad Christum quivis Pastor, quod olim David ad Abimelech 1. Reg. 21. dixit: Non est huic alter similis, da mihi eum.*

III. Secundus titulus est, quia, quatenus eis Concipiendi & docendi officium incumbit, sunt quasi speculatores constituti, qui hostem venientem speculentur, & iis, pro quibus vigilare debent, annuncient. Unde illis jure merito attribui possunt illa verba Ezech. 3. à DEO Ezechieli dicta: *Fili hominis, speculatorem te dedi domui Israël: & audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me.* Merito ergo timere debent, ne si Theologiæ hujus polemicæ scientiâ careant, audire cogantur illud Isaïæ c. 56. *Speculatores eius cæci omnes nescierunt universi.* Imò & graviorem illam ipsius DEI per Ezechielem c. 33. factam comminationem: *Quid si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccinam, & populus se non custodierit, veneritque gladius, & tulit de eis animam, ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu Speculatoris requiram.*

IV. Tertius titulus est, Quia sunt Pastores ovium commissarum; unde si vident Lupum vel Draconem ovium insidiantes, eos arcere debent baculo Pastoralis, id est, Theologiæ polemicæ notitiâ. *Quid enim sunt Lupi isti, nisi Hæretici, qui feri & rabidi, inquit Vincentius Lirinensis in cap. 20. Ad Rom. Qui saulus Ecclesie semper infestant, & gregem Christi, quæque possunt, dilacerant? & qui, ut S. Agustinus 1. 3. contra Faustum c. 12. loquitur, ut fallacius incautis ovibus obrepant, lupinam deponunt speciem, & sese divina legis sententiis, quibusdam velleribus obvolvunt, ut, cum quæque lanæ molliem præferant, nequaquam aculeos dentium perimant.* Qui sunt Dracones nisi Hæretici, de quibus idem Sanctus Augustinus narr. 39. in Psalm. sic loquitur: *Persecutor Paganus aperit os suum ut Leo, Hæreticus insidiatur ut Draco. Ille cogit negare Christum, iste docet: ille ingerit violentias, iste insidiat. Adversus illum opus est patientiâ, adversus hunc opus est vigilantiâ.*

Hic nimirum est Draco ille, quem S. Joannes Apoc. 12. vidit, draco magnus & rufus, habens capita septem, & cornua decem, & in capite eius diadema septem, & cauda eius trahebat tertiam partem stellarum cali, & misit eas in terram; & draco stetit ante mulierem (id est, Ecclesiam) ut, cum peperisset, Filium eius devoraret. Unde merito iterum timere debent curatores animarum, ne, si contra hos lupos & dracones oves suas non defendant, audire cogantur illam horrendam Dei apud Ezechielem c. 34. comminationem: *Disperse sunt oves mea, eo quod non esset Pastor, & facta sunt in devorationem omnium bestiarum agri. Propterea Pastores audite verbum Domini virgo ego, dicit Dominus Deus; quia pro eo, quod facti sunt greges mei in rapinam, & oves mea in devorationem bestiarum agri, eo quod non esset Pastor. Ecce ego ipse super Pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos, ut ultra non pascant gregem.* Et utinam hæc prophetica comminatio non nimis his nostris temporibus impleta cerneretur!

V. Quartus titulus est, quia Curatores ejusmodi sunt Medici animarum, de quibus multò veriùs, quàm de corporalibus Medicis dici potest illud Siracidis 38. c. *Honora Medicum propter necessitatem: etenim illum creavit Altissimus: à Deo est enim omnis medela, & à Rege accipies donationem. Dignus Medici exaltabit caput illius, & in conspectu magnarum collaudabitur.* Unde ad ipsos præcipuè pertinet pestilentes animæ morbos à Comaissis sibi Parochianis avertere; quæ autem est pestilentior & perniciosior morbus, quàm hæreticæ pravitatis pestis? sicut enim pestis, ubi semel intraverit, serpendo semper crescit, & difficulter expellitur, ita hæresis, ubi invaluerit, semper ulterius serpat, nec nisi per summam violentiam, aut auxilium spiritus Dei extripantur. Quâ ratione autem avertet hanc pestem curator animarum, nisi Theologicæ Polemicæ auxilio illius indicia sagaciter cognoscat, & salutaria media addiderit, per quæ maturè huic morbo occurrere, aut, ubi quem invalerit, eundem iterum depellere possit.

§. II.

De Utilitate Theologiæ Polemicæ.

I. Multæ quidem sunt utilitates, quas affert Theologiæ Polemicæ notitia, & prudens usus, sed quæ ad tres vel quatuor fructus reduci possunt.

II. Primus itaque fructus in *Ecclesiam triumphantem* id est, Deum & Cælites redundat; cum enim hi omni bonis usque ad eam abundant, ut nihil ab hominibus nisi cultum & honorem sperare possint, merito nulla illis major utilitas (extrinseca) obvenire posse creditur, quam si debito & sacro ritu colantur, & Deus quidem per instituta à se Sacramenta, operaque præcepta, Christus per religiosam Sacramentorum à se institutorum frequentationem, & Eucharistiæ præcipuè devotam adorationem, reliqui verò cælites per affectuosam, & fiducia plenam invocationem honorentur hæc autem omnia cum Theologia Polemica præ reliquis Theologiis illibata conservare, totis viribus nitatur, ut sanè concluditur, non exiguam ab illa in Ecclesiam triumphantem utilitatem redundare.

III. Alter fructus in *militantem Ecclesiam* derivatur hujus enim gloria, salusque cum in eo potissimum consistat ut per veram fidei, spei, & caritatis constans & illibatum certitium, nec non per Sacramentorum à Christo institutorum primum & utilem usum, DEO placere, eumque velut ultimum suum finem, quantum in hac mortali vita fas est, possideat; quoad hæc autem omnia eandem vehementissimè hæreticis oppugnatam, potenter ac feliciter Theologia Polemica defendat, merito summam iterum utilitatem Ecclesia hæc militans ab illa accipere dicenda est, ita ut cum ecclesia hæc Theologia fortissimum Ecclesiæ militantis propugnaculum dici queat, illudque Sponsæ Cant. 4. elogium mereatur: *Sicut turris David colum tuum, quæ aedificata est propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, & omnia armata fortium.*

IV. Tertius fructus in *purgantem Ecclesiam* redundat quæ cum nullam majorem utilitatem à viventibus accipere possit, quam suffragia per piarum orationum &

nam bonorum usum ipsis oblata; hæc autem Theologia Polemica non minus fortiter propugnare, quam Hæresis eripere nitatur, negari sanè non potest, majorem etiam in hæc Ecclesiam purgantem, quam ab ulla alia scientia utilitatem promanare.

V. Quartus denique fructus ab ipso Theologiae polemicæ possessore percipitur, qui, cum tam fortiter prædictam triplicem Ecclesiam defendat, atque adeò de quavis illarum tam præclare mereatur, meritò non exiguam ab omnibus illis laudem, favorem, ac mercedem sperare potest.

§. III.

De dignitate Theologiae Polemicæ.

I. Multi quidem sunt tituli, per quos varii homines magnam sibi comparare nomen, famamque inclytam obtinere sunt conati, sed nullus ferè ad hunc finem obrinendum major censetur, quam victoriæ de potenti hoste feliciter ac generosè obtentæ titulus, cum reliqui tituli plerumque vel a fortuna, vel ab opibus, vel aliorum falso & adulatorio judicio oriuntur; hic autem à propria virtute ortum sumat, & generosam sui ipsius victoriam, quæ meritò à Sapienibus summa inter omnes triumphos victoria æstimatur, plerumque supponat. Unde Deus ipse Apoc. c. 2. dixit: *Vincenti dabo manna absconditum, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit.* Sed & Josephus Zachariæ Filius, & Azarias princeps variis hoc titulo præcipuè magnum sibi nomen, gloriàmque parare nitentur, ideòque 1. Mach. c. 5. dicebant: *Fatimur & ipsi nobis nomen, & eamus pugnare adversus Gentes, quæ in circuitu nostro sunt.* Quæ si ita se habent, meritò summam Theologiae polemicæ dignitatem, gloriàmque competere fatendum est, ut quæ victoriam obtinet ob omnes circumstantias, propter quas victoria quæpiam nobilior ceteri solet, jure aliis præferendam.

II. Si enim 1. tantò illustrior censei victoria solet, quanto plures, potentioresque hostes per eandem sunt debellati, quis non illustrissimam fateri cogetur victoriam, quàm

quam Theologia Polemica de Hæreticis reportat, qui numero propemodum infiniti, & propter auxilium & assistentiam Dæmonis potentissimi, & ob singularem suam audacitatem, fraudulentiamque merito vel maxime sunt notuendi. Si tantopere olim celebratus Hercules fingitur, tot, tamque varia monstra, præsertim septemcapitem hydrag, tam fortiter superata, quanto majori laude, gloriaque dignus erit Theologus polemicus, qui tot metuentia monstra hæresum non minus oppugnavit fortiter, quam forsliciter expugnavit, utpote quas S. Ambrosius l. 1. de libris non immerito etiam Hydræ comparavit dicens: *Sicut hydra licet sapius recisa semper repullulavit, auctiorque evasit, ita hæreses, quò vehementius excindere eas Catholici Doctores studuerunt, tantò maius incrementum sumpserunt.*

III. Si secundò tantò nobilior exiliatur victoria, quanto plures per eam urbes, aut Provinciæ ab interitu servatae, aut grandibus etiam, multisque commodis, divitiisque sunt auctæ; quàm illustrem iterum oportet esse victoriam à Theologia Polemica adversus hæreses reportatam, utpote ex qua tot, tantæque utilitates in triplicem Ecclesiam triumphantem scilicet, militantem, & purgantem redarant, quales priori paragrapho copiosius sunt descriptæ.

IV. Si denique tantò laudabilior jure merito victoria censetur, quanto difficilior, & diuturnior, & periculosior fuit pugna, quæ eandem præcessit; quis summa laude dignissimam neget victoriam, quam Theologia Polemica de Hæreticis obtinuit, utpote quam pugna præcedit & ob continuam hæresum reviviscenciam indefinens, & ob effrenatam hostium pertinaciam difficillima, & ob salutis, felicitatisque æternæ amittendæ manifestum discrimen plus, quam quodvis aliud certamen, periculosa, ut merito proinde Theologiæ polemicæ pulcherrimum illud elogium Judithæ olim ab Achior c. 14. Judith. datum attribui possit: *potius) quoniam in omni gente, qua audivit nomen tuum magnificabitur super te DEVS Israël.*

§. IV.

De Jucunditate Theologiæ Polemicæ.

I. Etiam hæc jucunditas non levis profectò cenferi debet, utpote quam olim Deus Apoc. 2. per manna seu panem omne delectamentum in se habentem demonstravit, dum dicit: *Vinceti dabo manna absconditum*; id est, in corde eorum gaudium quod quidem ex triplici præcipuè fonte oritur.

II. Primò ex ipsa pugnae qualitate, si enim generoso militi nihil accidere jucundiùs potest, quam si occasionem habeat frequentem, & celebrem cum hostibus suis decertandi, atque ex eorum debellatione insignem aliquam prædam, trociscumque nomen ac famam reportandi; quidni jucundissimum pariter fore credatur Theologo Polemico certamen, quò cum Hæreticis creberrimè, imò assiduò suscipere cogitur; & ex quo tantam divitiarum non tam corporaliùm, quam Spiritualium copiam, ac famam sperare potest, quantum prioribus duobus paragraphis descriptam videre est.

III. Secundo eadem jucunditas oritur ex ipsa hostium victoriarum conditione; si enim tantò majus plerumque ex victoria gaudium oritur in animo victoris, quanto nocentior, & infensior fuit hostis, qui devictus est, quanta lætitia oritur in mente Theologi polemici, si tot, tamque infensos sibi, totique Ecclesiæ Catholicæ Hæreticos à se superatos aspiciet? si adeò jucundum est Victoribus debellâsse, quos perdere possint, quàm jucundum accideri Theologo Polemico vicisse, ac subjugâsse eos, quos servare, & æternæ olim felicitatis secum participes habere possit? si tantopere gaudet Victor, si per victoriam suam, hostium, numerum imminutum advertat, quantum magis gaudebit, si non imminutum duntaxat numerum inimicorum, sed amicum etiam numerum auctum per conversionem Hæreticorum suo labore & industria procuratam videbit? an non venificabitur in illo, quod Jeremiæ c. 15. promisit Deus, dum dicit: *Se separaveris pretiosum à vili* (id est, animas pretiosas ab hæretica pravitate) *quasi os meum oris*, id est, omni voluptate

luptate perinde repleberis, quemadmodum ori variz polumque delicia subministrantur.

IV. Tertiò eadem jucunditas oritur ex illorum, qui servati atque ab hostibus defensi sunt, lætitia ac gratulatione; si enim Davidi olim jucundissimum haud dubiè accidit, post devictum Goliathum opprobrium ab Israël abstulisse, & egressas mulieres de universis urbibus Israël, cantantes, chorosque ducentes & dicentes audire: *Percussit Saul milia, David decem millia*: 1. Reg. c. 18. Si jucundissimum pariter fuit Judithæ, propter Holofernem à se occisum, Bethuliam servatam, omnem populum cum mulieribus & virginibus & invenibus in organis & citharis gaudentem, obviam sibi Joachim Summum Pontificem cum universis Presbyteris eundem & dicentem: audire: *Tu gloria Jerusalem, tu laus Israël, tu honorificentia populi nostri*. Quanto major lætitia concipietur à Theologo polemico, qui per obtentam hæreticis victoriam, triplicem à se Ecclesiam servatam, quæ obviam euntem, & gratulantem, atque ad æterna gloria festaque secum celebranda invitantem aspiciet?

P A R S II.

DE THEOLOGIA POLEMICA O F F E N S I V A.

Per offensivam hanc Theologiam aliud nihil intelligitur, quàm ea Theologiæ Polemicæ pars, quæ ex infinitis argumentis proponuntur, tum ad Catholicas doctrinas defendendas, tum ad contrarias hæreses refutandas. Pro parte, uti & sequenti meliùs intelligenda ex præfatione naturalis à Becano conscripti notandum est, quadruplicem nempe Hæreticos reperiri; nam 1. aliqui sunt pertinaciter eoque proprie & formaliter Hæretici, eò quòd, licet agnoscant, se à communi Ecclesiæ & SS. Patrum sensu recessisse, nihilominus ex superbia & obstinatione pertinaciter in errore permaneant, ne à veritate convicti videantur. 2. sunt Zelosi, qui ex ignorantia potius, quàm pertinacia dicant, suam sectam veritati & Evangelio conformem esse, idcirco tantò ardore eam timentur, ut vitam potius per-